

Nr 161

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2, 3 och 4 §§ lagen den 27 juni 1902 (nr 71), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar; given Stockholms slott den 29 mars 1957.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 2, 3 och 4 §§ lagen den 27 juni 1902 (nr 71), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.

GUSTAF ADOLF

Herman Zetterberg

Propositionens huvudsakliga innehåll

Det i propositionen framlagda förslaget avser främst att underlätta rationalisering beträffande distributionen av elektrisk kraft på landsbygden. I syfte att ge staten ökat inflytande på utformningen av distributionsnäten föreslås skärpning av kravet på koncession å elektriska ledningar. Vidare förordas att s. k. områdeskoncession skall kunna meddelas i större utsträckning än f. n. Särskilda bestämmelser föreslås om skyldighet för innehavare av koncession för yrkesmässig distribution att leverera eller överföra ström åt avnämare. Om koncessionshavaren i väsentlig mån åsidosätter sin distributionsplikt, skall enligt förslaget koncessionen kunna helt eller delvis återkallas. Den reglering, som f. n. kan äga rum beträffande priset på elektrisk ström, föreslås skola omfatta även övriga villkor för leverans eller överföring av strömmen.

FÖRSLAG

till

Lag

angående ändrad lydelse av 2, 3 och 4 §§ lagen den 27 juni 1902 (nr 71),
innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar¹

Härigenom förordnas, att 2, 3 och 4 §§ lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

1 mom. Vill någon utföra elektrisk starkströmsledning med spänning överstigande tvåhundra femtio volt mellan två ledare eller, om jordledning användes, mellan en ledare och jord, söke tillstånd av Konungen eller den Konungen bemyndigad. Dock vare, med undantag varom i 3 mom. sägs, tillstånd icke erforderligt,

a) om ledningen till hela sin sträckning förlägges inom byggnad eller inhägnad gård;

b) om ledningen till hela sin sträckning förlägges under jordytan;

c) om ledningen utföres på egen mark samt antingen avståndet från ledningen, när densamma skall framdragas ovan jordytan, till bopingshus eller annan vid gård uppförd byggnad eller tomtplats eller trädgård överstiger tjuugu meter eller ägaren medgivit, att ledningen må framdragas på mindre avstånd än nu är sagt;

1 mom. För framdragande eller begagnande av elektrisk starkströmsledning erfordras tillstånd av Konungen eller den Konungen bemyndigad.

Tillstånd må avse ledning med en i huvudsak bestämd sträckning (linjekoncession) eller ledningsnät inom visst område (områdeskoncession).

Konungen äger medgiva, att vissa slag av ledningar eller ledningar inom vissa områden skola vara undantagna från vad i första stycket sägs.

¹ Senaste lydelse av 2 och 3 §§, se SFS 1938:458, 1941:958 och 1946:219.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

d) om ledningen under iakttagande av vad i c) sägs rörande avstånd till boningshus m. m. utföres på frivilligt upplåten mark såsom avgreningsledning till ledning, för vilken tillstånd enligt denna paragraf meddelats, samt den nya ledningen icke är avsedd för fast industriell anläggning eller för distribution av ström till fastigheter med olika ägare.

Skall inom område, för vilket ej finnes stadsplan eller byggnadsplan, ledning framdragas ovan jordytan på mindre avstånd än tjugu meter från byggnad, som ovan nämnts, eller tomtplats eller trädgård, må, där ej anläggningen skall utföras inom inhägnat järnvägsområde, tillstånd till anläggningen icke mot bestridande av byggnadens, tomtplatsens eller trädgårdens ägare meddelas, utan så är, att annan sträckning, som utan synnerlig olägenhet för anläggaren kan användas, prövas medföra minst lika stort men som den föreslagna.

2 mom. Vill någon i anslutning till viss generator- eller transformatorstation eller inom visst område utföra elektrisk starkströmsledning med lägre spänning än i 1 mom. sägs och avser ledningen distribution av ström till fastigheter med olika ägare, söke tillstånd av Konungen eller den Konungen bemyndigar.

3 mom. Elektrisk starkströmsledning, för vars utförande tillstånd ej erfordras enligt 1 eller 2 mom., må likväl icke utan tillstånd av Konungen eller den Konungen bemyn-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

digar framdragas inom område för allmän väg, vattentrafikled eller järnväg eller, när fråga är om luftledning, på mindre avstånd än 2 500 meter från den i vederbörlig ordning bestämda mittpunkten av staten tillhörigt eller till allmänt bruk godkänt flygfält med en största utsträckning av 2 500 meter eller så att ledningens höjd över fältets nivå vid gränsen överstiger en femtiondel av avståndet i nämnda plan mellan ledningen och omkretsen av en cirkel med fältets mittpunkt såsom medelpunkt och med 1 500 meters radie. Har flygfältet större utsträckning än nyss sagts, må ledningen icke utan tillstånd av Konungen eller den Konungen bemyndigar framdragas på mindre avstånd än 4 000 meter från fältets mittpunkt eller så att ledningens höjd över fältets nivå vid gränsen överstiger en femtiondel av avståndet i nämnda plan mellan ledningen och omkretsen av en cirkel med fältets mittpunkt såsom medelpunkt och med 3 000 meters radie.

4 mom. Tillstånd, varom i 1—3 mom. sägs, meddelas för viss tid, ej överstigande fyrtio eller, om särskilda skäl därtill föranleda, sextio år. Vid prövning av ansökan om sådant tillstånd bör hänsyn jämväl tagas till huruvida behov av anläggningen förefinnes samt huruvida denna kan anses förenlig med en planmässig elektrifiering. Meddelas det sökta tillståndet, skall tillika föreskrivas, under förbehåll av enskild rätt, på vilket sätt och under vilka villkor anläggningen må utföras och nyttjas.

2 mom. Koncession må ej meddelas, med mindre anläggningen är behövlig och förenlig med en planmässig elektrifiering och, då fråga är om områdeskoncession för yrkesmässig distribution, området utgör en lämplig enhet.

Koncession för yrkesmässig distribution må meddelas endast den som finnes lämplig att utöva sådan verksamhet.

Koncession må ej överlåtas utan tillstånd av Konungen eller den Konungen bemyndigar.

3 mom. Koncession meddelas för

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

viss tid, ej överstigande fyrtio eller, om särskilda skäl därtill föranleda, sextio år.

Vid meddelande av koncession skola, under förbehåll av allmän och enskild rätt, föreskrivas de villkor för anläggningens utförande och nyttjande som av säkerhetsskäl eller eljest ur allmän synpunkt finnas påkallade.

Därest icke för särskilt fall annat medgives, vare tillstånd, som i 1 mom. avses, förfallet, om anläggningen icke tages i bruk inom tre år från den dag tillståndet meddelades.

4 mom. Den som innehar områdeskoncession för yrkesmässig distribution är pliktig att, om ej särskilda skäl äro till undantag, tillhandahålla ström åt envar som inom området har behov därav för normalt förbrukningsändamål.

Innehavare av linjekoncession är pliktig att, om det är förenligt med koncessionens ändamål, leverera eller överföra ström åt innehavare av områdeskoncession, i den mån så erfordras för att denne skall kunna fullgöra sina förpliktelser enligt första stycket, så ock eljest åt förbrukare, vars verksamhet är av större betydelse för det allmänna.

Frågor om förpliktelser, som avses i detta mom., prövas av den Konungen bemyndigar.

5 mom. Föreligga särskilda skäl att elektrisk starkströmsledning utföres redan innan erforderligt tillstånd meddelats, äger Konungen eller den Konungen därtill bemyndigar förklara hinder i sådant hänse-

(Gällande lydelse)

ende ej möta, och må därefter, när anläggningen är färdig att tagas i bruk, i avvaktan på att ingiven ansökan om *tillstånd till anläggningen* varder slutligt prövad, tillstånd till dess nyttjande *tillsvidare* meddelas i den ordning Konungen föreskriver.

6 mom. Innehavare av elektrisk starkströmsanläggning, till vilken tillstånd meddelats av Konungen eller den Konungen därtill bemyndigat, skall vara skyldig att, på framställning av den som nyttjar elektrisk ström från anläggningen eller önskar komma i åtnjutande därav, för åstadkommande av skälig prissättning underkasta sig reglering av *priset för strömmens tillhandahållande*. Från dylik reglering äro undantagna *statens taxor ävensom pris, som av kommunal myndighet fastställts för tillhandahållande* av elektrisk ström inom kommunen.

Prisregleringen verkställs av en särskild nämnd, bestående av fem

(Föreslagen lydelse)

5 mom. Gränserna för *områdeskoncession* må ändras av den Konungen bemyndigad, om det erfordras för *ändamålsenlig distribution* och kan ske utan synnerlig olägenhet för *koncessionshavaren*.

6 mom. Åsidosätter *koncessionshavaren* i väsentlig mån *föreskrift, som givits vid meddelande av koncession, eller förpliktelser, som avses i 4 mom., eller har han under tre år i följd ej haft ledningen eller ledningsnätet i bruk, må koncessionen helt eller delvis återkallas*.

Fråga om återkallelse prövas av den Konungen bemyndigad.

7 mom. *Koncessionshavaren* är skyldig att, på framställning av den som nyttjar elektrisk ström från anläggningen eller önskar komma i åtnjutande därav, för åstadkommande av skälig prissättning underkasta sig reglering av *pris och övriga villkor för leverans eller överföring av strömmen*. Från dylik reglering äro undantagna *pris och övriga villkor, som tillämpas av statlig myndighet eller av kommunal myndighet, såvitt angår leverans* av elektrisk ström inom kommunen.

Prisregleringen verkställs av en särskild nämnd, bestående av fem

(Gällande lydelse)

av Konungen för viss tid förordnade ledamöter. Vid förordnandet av ledamöter skall tillses, att såväl leverantörintressena som förbrukarintressena bliva representerade.

Framställning om prisreglering skall ingivas till kommerskollegium, som, därest framställningen ej finnes uppenbart ogrundad, har att överlämna den till nämndens prövning. Framställning om ändring i eller upphävande av beslutad prisreglering prövas i enahanda ordning; sådan framställning må göras jämväl av anläggningens innehavare.

Över kommerskollegii eller nämndens beslut må klagan icke föras. Avtal, stridande mot nämndens beslut, vare utan verkan.

Kostnaderna för nämndens verksamhet bestridas av allmänna medel. Närmare föreskrifter angående nämndens verksamhet meddelas av Konungen.

7 mom. Var, som utan vederbörligt tillstånd eller i strid mot de vid meddelande av tillstånd givna föreskrifter nyttjar anläggning, som i

(Föreslagen lydelse)

av Konungen för viss tid förordnade ledamöter. Vid förordnandet av ledamöter skall tillses, att såväl leverantörintressena som förbrukarintressena bliva representerade.

Framställning om prisreglering skall ingivas till kommerskollegium, som, därest framställningen ej finnes uppenbart ogrundad, har att överlämna den till nämndens prövning. Framställning om ändring i eller upphävande av beslutad prisreglering prövas i enahanda ordning; sådan framställning må göras jämväl av anläggningens innehavare.

Över kommerskollegii eller nämndens beslut må klagan icke föras. Avtal, stridande mot nämndens beslut, vare utan verkan.

Kostnaderna för nämndens verksamhet bestridas av allmänna medel. Närmare föreskrifter angående nämndens verksamhet meddelas av Konungen.

8 mom. Föreligga särskilda skäl att elektrisk starkströmsledning framdrages redan innan *erforderlig koncession* meddelats, äger Konungen eller den Konungen därtill bemyndigade förklara hinder i sådant hänseende ej möta; och må därefter, när anläggningen är färdig att tagas i bruk, i avvaktan på att ingiven ansökan om *koncession* varder slutligt prövad, tillstånd till dess nyttjande *tillsvidare under tre år* meddelas i den ordning Konungen föreskriver.

9 mom. Den som olovligt nyttjar elektrisk starkströmsledning eller bryter mot föreskrift som givits vid meddelande av *koncession*, straf-

(Gällande lydelse)

denna paragraf avses, straffes med dagsböter, där ej förseelsen är belagd med straff enligt allmän strafflag.

(Föreslagen lydelse)

fes med dagsböter, där ej förseelsen är särskilt belagd med straff enligt allmän strafflag.

3 §.

1 mom. Ansökan om rätt att för elektrisk starkströmsanläggning påfordra avstående eller upplåtande av fastighet eller om sådant tillstånd att utföra elektrisk ledning, som i 2 § 1 mom. avses, skall vara åtföljd av fullständig beskrivning över det tillämnade företaget med kostnadsförslag, avfattning på karta av föreslagen lednings sträckning och av den jord, som för anläggningen erfordras, bestyrkta förteckningar på dels ägare och innehavare av de fastigheter, över vilka ledningen skall framdragas eller i vilkas mark den skall nedläggas eller som eljest äro för anläggningen behövlige, dels ock, såvitt ledningen skall framgå ovan jordytan, ägare och innehavare av de fastigheter, som, utan att ledningen skall över dem framdragas, äro belägna på mindre avstånd än tjugu meter från densamma, uppgift på de överenskommelser, som blivit träffade, eller de hinder, vilka däremot mött, med flera handlingar, som sökanden vill åberopa; dock att där fråga är om ledning, som skall framdragas inom område, för vilket finnes stadsplan eller byggnadsplan, förteckning, som nyss sagts, erfordras allenast såvitt angår fastigheter, över vilka ledningen skall framgå eller i vilkas mark den skall nedläggas.

Finnes ej ansökan genast böra

1 mom. Ansökan om rätt att för elektrisk starkströmsanläggning påfordra avstående eller upplåtande av fastighet eller om linjekoncession skall vara åtföljd av fullständig beskrivning över det tillämnade företaget med kostnadsförslag, avfattning på karta av föreslagen lednings sträckning och av den jord, som för anläggningen erfordras, bestyrkta förteckningar på ägare och innehavare av de fastigheter, över vilka ledningen skall framdragas eller i vilkas mark den skall nedläggas eller som eljest äro för anläggningen behövlige, samt uppgift på de överenskommelser, som blivit träffade, eller de hinder, vilka däremot mött.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

avslås, lämnas åt de kommuner eller municipalsamhällen, inom vilkas områden ledning skall framdragas eller anläggning eljest utföras, så ock åt de ägare och innehavare av fastigheter, som, enligt vad ovan nämnts, skola uppgivas, tillfälle att yttra sig över ansökningen och infordras i övrigt de ytterligare upplysningar, som för ärendets bedömande må erfordras.

Vad ovan stadgats om skyldighet att förete karta över jord, som för elektrisk anläggning erfordras, samt vissa förteckningar och uppgifter, så ock därom att tillfälle att yttra sig över gjord ansökan skall lämnas vissa menigheter samt ägare och innehavare av fastigheter, gälle ej beträffande ansökan om tillstånd att utföra anläggning inom inhägnat järnvägsområde.

Avser ansökan allenast tillstånd att i befintlig sträckning bibehålla och nyttja starkströmsledning, vilken utförts med stöd av tidigare i vederbörlig ordning meddelat tillstånd, äge vad ovan stadgats om skyldighet att förete vissa förteckningar ej tillämpning.

2 mom. Ansökan om tillstånd, varom i 2 § 2 eller 3 mom. sägs, skall vara åtföljd av

a) karta, varå angivits antingen läget av den eller de generator- eller transformatorstationer, varifrån elektrisk ström skall tillföras ledningarna, eller visst område, inom vilket dessa avses skola framdragas,

2 mom. Ansökan om områdeskoncession skall vara åtföljd av

a) karta över området med angivande av sökanden tillhöriga ledningar, med spänning överstigande tvåhundrafemtio volt mellan en ledare och jord eller vid icke direkt jordat system mellan två ledare, jämte matande ledningar och stationer inom området samt huvudsaklig sträckning av ledningar med

(Gällande lydelse)

b) uppgift om spänning och strömart,

c) uppgift om allmän väg, vatten- trafikled eller järnväg, som kommer att beröras av ledningarna, samt om det sätt, varpå ledningarna äro avsedda att där utföras.

Avser ansöknings framdragande av viss till sträckningen bestämd ledning inom område för dylik trafikled, skall å den ingivna kartan utmärkas det eller de ställen, där ledningen kommer att beröra trafikleden.

3 mom. Ansökan om förklarande, varom sägs i 2 § 5 mom., skall vara åtföljd av karta, varå anläggningen angivits, ävensom av de uppgifter i övrigt rörande anläggningen och dess ändamål, som må erfordras för prövning av sådan ansökan.

(Föreslagen lydelse)

samma spänning, vilka erfordras enligt den under b) angivna planen;

b) plan över områdets framtida försörjning med elektrisk ström; och

c) uppgift om spänning och strömart.

3 mom. Finnes ej ansökan böra omedelbart avslås, skall tillfälle att yttra sig beredas vederbörande länsstyrelse, kommuner och municipal-samhällen, som beröras av anläggningen, ägare och innehavare av fastigheter, som angivas i 1 mom., så ock annan, som kan lida men av företaget.

4 mom. Vad i 1 mom. stadgats om skyldighet att förete karta samt vissa förteckningar och uppgifter så ock vad i 3 mom. föreskrivits om inhämtande av yttranden gälle ej beträffande ansökan om koncession å ledning inom järnvägsområde.

5 mom. Ansökan om förklaring, varom i 2 § 8 mom. sägs, skall vara åtföljd av karta, varå anläggningen angivits, ävensom av de uppgifter i övrigt rörande anläggningen och dess ändamål, som må erfordras för prövning av sådan ansökan.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 §.

För skada, orsakad — — — — — förstnämnda anläggning.

Har skadan — — — — — använda densamma.

Är elektrisk anläggning till hela sin sträckning förlagd inom byggnad eller inhägnad gård eller under jordytan och överstiger ej största effektiva spänningen två hundra femtio volt, räknat på det i 2 § angivna sätt, skall, ändå att anläggningen innefattar egen generator eller transformator, vad i denna paragraf är stadgat icke medföra skyldighet att ersätta skada.

Med generator — — — — —

Är elektrisk anläggning till hela sin sträckning förlagd inom byggnad eller inhägnad gård eller under jordytan och överstiger ej största effektiva spänningen tvåhundra femtio volt, räknat på det i 3 § 2 mom. a) angivna sätt, skall, ändå att anläggningen innefattar egen generator eller transformator, vad i denna paragraf är stadgat icke medföra skyldighet att ersätta skada.

dylik anläggning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958.

Nya lagen gäller ej, där tillstånd meddelats eller anläggning eljest i laga ordning utförts före lagens ikraftträdande. Stadgandena i 2 § 6, 7 och 9 mom. skola dock i tillämpliga delar gälla jämväl i fall som nu sagts.

Vad i 2 § 4 mom. är stadgat skall jämväl äga tillämpning med avseende å tillstånd som meddelats enligt äldre lag, i den mån sådant tillstånd innehåller skyldighet för innehavaren att underkasta sig förpliktelse som i nämnda mom. sägs.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden,
hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stock-
holms slott den 15 mars 1957.*

Närvarande:

**Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, HEDLUND, PERS-
SON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, NÄSGÅRD, KLING, ELIASSON.**

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler, efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter, fråga om *ändrad lagstiftning angående elektriska anläggningar* samt anför härvid följande.

Jämlikt bemyndigande den 18 december 1942 uppdrog dåvarande chefen för handelsdepartementet åt åtta sakkunniga¹ att utreda och framlägga förslag rörande möjligheterna att genom statens medverkan mera planmässigt än hittills trygga landets och särskilt den svenska landsbyg- dens försörjning med elektrisk kraft. De sakkunniga, vilka antog benäm- ningen elkraftutredningen av år 1943, avlämnade den 21 april 1954 be- tänkande angående elkraftförsörjningen (SOU 1954: 12) innefattande bl. a. förslag till ändrade lagbestämmelser rörande elektriska anläggningar. Ut- redningens förslag är emellertid icke enhälligt i alla delar. Såsom senare skall närmare redovisas har en ledamot² reserverat sig på vissa punkter.

Över utredningens förslag har efter remiss yttranden avgivits av chefen för flygvapnet, arbetarskyddsstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, bostads- styrelsen, krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar, telestyrelsen, järn- vägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, bygg- nadsstyrelsen, luftfartsstyrelsen, statskontoret, bank- och fondinspektio- nen, kontrollstyrelsen, statens organisationsnämnd, överstyrelsen för yrkesutbildning, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, kommerskollegium, lotsstyrelsen, statens priskontrollnämnd, statens lönenämnd, samtliga läns- styrelser, statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström, statens maskin- och redskapsprovninganstalter (statens maskinprovningar), statens forsk-

¹ De sakkunniga var f. d. landshövdingen S. A. E. Hagströmer, tillika ordförande (avliden i maj 1943), agronomen G. G. Brandin (avliden i november 1945), f. d. kom- merserådet N. P. Malm (t. o. m. den 31 maj 1952), chefen för Örebro stads elverk, direk- tören P. H. Y. Persson, lantbrukaren J. F. D. Svensson, f. d. överdirektören och sous- chefen i vattenfallsstyrelsen N. E. Sylwan, generaldirektören E. G. J. Upmark samt vattenrättsingenjören vid rikets samtliga vattendomstolar S. O. G. Zickerman. Efter Hagströmer tillkallades den 8 juli 1943 f. d. landshövdingen E. F. L. Lindeberg att del- taga i och såsom ordförande leda utredningsarbetet.

² Direktören P. H. Y. Persson.

ningsanstalt för lantmannabyggnader, jordbruks tekniska institutet, statens hantverksinstitut, elektrifieringsberedningen, riksförbundet för elektrifieringen på landsbygden, riksförbundet landsbygdens folk (RLF), riksföreningen för elstudier, svenska bankföreningen, svenska elektroingenjörers riksförbund, svenska elverksföreningen, svenska konsulterande ingenjörers förening, svenska landskommuners förbund, svenska stadsförbundet, svenska vattenkraftföreningen, svenska ångpanneföreningarnas centralorganisation, Sveriges elektriska entreprenörsförening, Sveriges elektroindustriförening, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Sveriges lantbruksförbund, tjänstemännens centralorganisation samt tolv av landet elektriska länsföreningar. Genom vissa remissinstansers försorg har därjämte yttranden inhämtats från åtskilliga distributionsföretag, handelskammare, hushållningssällskap, kommunal- och stadsfullmäktige, kraftbolag, lantbruksnämnder, länsbostadsnämnder, riksorganisationers läns- och lokalavdelningar, överinspektörerna i statens elektriska inspektion m. fl.

Sedan ärendet, såvitt det avser ändrade lagbestämmelser om elektriska anläggningar, varit föremål för överväganden inom justitiedepartementet, anhåller jag nu att få upptaga det till behandling.

1. Översikt av gällande lagbestämmelser om elektriska anläggningar

De grundläggande föreskrifterna angående elektriska anläggningar för belysning, drivkraft eller annat dylikt ändamål återfinnes i lagen den 27 juni 1902, nr 71, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar — i det följande benämnd 1902 års lag. Sådana anläggningar kallas starkströmsanläggningar till skillnad från telegraf-, telefon- och andra svagströmsanläggningar. Med starkströmsanläggning förstås i stadgan den 5 maj 1939, nr 200, om elektriska starkströmsanläggningar sådan anläggning i vilken alstras, omformas, överföres eller nyttjas elektrisk kraft med sådan spänning eller strömstyrka att fara för person eller egendom därav kan förorsakas. Spänningen benämnes lågspänning, när densamma uppgår till högst 250 volt, samt eljest högspänning.

Enligt 1902 års lag erfordras i allmänhet tillstånd (koncession) för att utföra starkströmsledning. Medan 1 § innehåller regler om expropriation för starkströmsanläggning, är bestämmelserna om koncession jämte reglering av strömpris upptagna i 2 §. Dessutom finnes i 3 § föreskrifter om vilka handlingar som skall åtfölja expropriations- och koncessionsansökningar samt om den förberedande behandlingen av sådana ansökningar.

Berörda paragrafer har omarbetats vid flera tillfällen. Sålunda har 1 § ändrats genom lagar den 31 augusti 1907 (nr 69), den 12 maj 1917 (nr 192), den 22 juni 1920 (nr 478), den 29 maj 1931 (nr 148) och den 19 december 1941 (nr 958). Med 2 § har vidtagits ändringar genom nämnda lagar av år 1907, 1931 och 1941 samt genom lagar den 16 maj 1918 (nr 280), den 30 juni 1938 (nr 458), den 1 juni 1945 (nr 215) och den 17 maj 1946 (nr 219). 3 § har ändrats genom samma lagar av år 1907, 1920, 1931, 1938 och 1946.

I övrigt innehåller 1902 års lag i 4—14 §§ vissa för stark- och svagströmsanläggningar gemensamma bestämmelser rörande skada genom inverkan av elektrisk ström samt i 15 § ett allmänt bemyndigande för Konungen att meddela de närmare föreskrifter vilka må erfordras med avseende å elektriska ledningars utförande och skötsel.

I fråga om de expropriationsrättsliga stadgandena skall här blott nämnas den begränsning i rätten till expropriation, som följer av stadgandet i 1 § andra stycket. Enligt detta är menighet icke pliktig att utan synnerliga skäl inom område, för vilket finnes stadsplan eller byggnadsplan, eller inom fastställt hamnområde avstå eller upplåta gata, torg, allmän plats eller vattendrag för elektrisk starkströmsanläggning. Kommun har sålunda en viss vetorätt mot elektrifiering inom sitt område genom utomstående företag.

Koncessionsskyldighetens omfattning framgår av 2 § 1—3 mom. Koncessionspliktiga är till en början starkströmsledningar inom område för allmän trafikled samt luftledningar för starkström i närheten av vissa flygfält. Koncessionsskyldigheten omfattar även i andra fall högspänningsledningar, dock med viktiga begränsningar i fråga om ledningar som till hela sin sträckning förlägges inom byggnad eller inhägnad gård eller under jordytan eller som utföres på egen eller frivilligt upplåten mark. För lågspänningsledningar, som ej berör allmän trafikled eller flygplats, fordras koncession endast i fall då ledningarna skall användas för att i anslutning till viss generator- eller transformatorstation eller inom visst område distribuera ström till fastigheter med olika ägare.

Koncessionsskyldigheten gäller själva ledningarna men icke andra anläggningar.

Koncession meddelas av Konungen eller den Konungen bemyndigar. I enlighet härmed har Kungl. Maj:t i brev den 8 december 1950, nr 627, uppdragit åt kommerskollegium att med vissa begränsningar bevilja koncession.

I 2 § 4 mom. ges bestämmelser om bl. a. prövningen av koncessionsansökan. Enligt stadgandet bör hänsyn tagas till huruvida behov av den elektriska anläggningen finnes samt om denna kan anses förenlig med en planmässig elektrifiering. Bestämmelsen om behovsprövning har emellertid erhållit en sådan avfattning att den icke hindrar

vederbörande myndighet att vid ärendets avgörande beakta även andra omständigheter i de särskilda fallen. Koncession meddelas för viss tid ej överstigande 40 eller, om särskilda skäl därtill föranleder, 60 år. Bestämmelsen om koncessionstid tillämpas i praxis så att koncession å nya huvudledningar beviljas på 40 år, medan koncession å ledningar, som ansluter till en sökanden tillhörig redan befintlig anläggning, meddelas för återstående del av »huvudkoncessionens» giltighetstid.

I beslut om meddelande av koncession skall även angivas på vilket sätt och under vilka villkor den av ansökningen omfattade anläggningen skall utföras och nyttjas.

I fråga om sådana högspänningsledningar, som — av annan anledning än att de berör allmän trafikled eller framgår i närheten av flygfält — är koncessionspliktiga, innehåller slutligen 4 mom. en bestämmelse om att koncessionen förfaller om anläggningen icke tages i bruk inom tre år från den dag koncessionen meddelades. Undantag kan dock medges i särskilda fall.

I undantagsfall kan en koncessionspliktig ledning få byggas redan innan koncession beviljats. Härför erfordras s. k. förhandstillstånd. Blir ledningen färdig, innan koncessionen hunnit beviljas, kan — om koncessionsansökningen ingivits — ges tillstånd att tillsvidare nyttja ledningen. Hithörande bestämmelser återfinnes i 2 § 5 mom.

Såsom förut nämnts innehåller 1902 års lag även bestämmelser om reglering av strömpriset. Bestämmelserna, vilka återfinnes i 2 § 6 mom., infördes i lagen genom 1938 års hithörande lagstiftning. Enligt gällande föreskrifter måste innehavare av koncessionerad anläggning för åstadkommande av skäligen prissättning underkasta sig reglering av priset för strömmens tillhandahållande, om detta begäres av någon som mottager eller önskar erhålla ström från anläggningen. Undantagna från prisreglering är statens taxor och pris, som fastställts av kommunal myndighet.

Prisregleringen verkställs av en särskild nämnd. Regler ges om nämndens sammansättning, förfarandet i prisregleringsärendet och verkan av beslut i sådant ärende.

I 3 § av 1902 års lag ges regler angående ansökningar om expropriation, koncession och förhandstillstånd samt om dessas formella behandling. I fråga om vilka handlingar som skall åtfölja ansökningarna lämnas olika detaljerade föreskrifter med avseende å dels koncession å lågspänningsledningar och ledningar inom allmän trafikled eller i närheten av flygfält och dels koncession å högspänningsledningar i andra fall samt expropriation.

Om ansökningen ej bör genast avslås, skall berörda kommuner och municipalsamhällen ävensom ägare eller innehavare av fast egendom beredas tillfälle att yttra sig över ansökningen och i övrigt behövliga upplysningar inforas.

2. Allmänna synpunkter

Elkraftutredningen. Som bakgrund till sina förslag och rekommendationer lämnar utredningen en redogörelse för det nuvarande läget i fråga om elkraftförsörjningen. För närmare kännedom härom må hänvisas till betänkandet kap. 6—11. Här må blott anföras att enligt utredningen inga väsentliga anmärkningar kan riktas mot den nuvarande ordningen för kraftkällornas tillvaratagande, kraftens produktion eller storkraftöverföringen på stamlinje- och fördelningsnäten och ej heller mot storindustrins, kommunikationernas samt städernas och de andra större tätorternas kraftförsörjning. Utredningen anser emellertid att vissa svagheter och brister finnes inom landsbygdens elkraftförsörjning, vilka huvudsakligen sammanhänger med distributionen av elektrisk kraft på landsbygden men även berör andra delar av kraftförsörjningen.

Utredningen finner att bristerna inom landsbygdens elkraftförsörjning väsentligen har sin grund i två faktorer, nämligen rådande organisatoriska förhållanden hos detaljdistributionsföretagen och svagheter hos den tekniska distributionsapparaten.

Utredningen framhåller att den organisatoriska utvecklingen uppvisar en viss oenhetlighet och planlöshet, vilket bl. a. haft till följd en betydande splittring av detaljdistributionen på många, alltför små eller icke tillräckligt bärkraftiga enheter. Nära en tredjedel av konsumenterna på landsbygden fick år 1950 sin elkraft från distributionsföretag med mindre än 500 förbrukare per företag och ungefär hälften från företag med mindre än 1 000 förbrukare. Enligt utredningen är detaljdistributionen i regel välordnad, då de större distributionsföretagen, exempelvis de stora råkraftförsäljande företagen, har hand om distributionen. Småföretagen saknar däremot i hög grad möjligheter att på egen hand reda upp alla de problem, som numera sammanhänger med en tillfredsställande detaljdistribution. Lokala försök att skapa mer bärkraftiga distributionsenheter har visserligen förekommit men hittills haft ringa framgång. Sammanslagningar sinsemellan av angränsande småföretag har sålunda icke skett i någon större omfattning. De råkraftförsäljande storföretagen har emellertid i icke obetydlig omfattning övertagit små återförsäljande företag, när bristerna inom dessa småföretags distributionsverksamhet framtvingat en förändring. Enligt utredningens mening kan dock ifrågasättas om en oreglerad och eventuell intensifierad utveckling av detta slag är önskvärd.

I fråga om den tekniska distributionsapparaten anföres i betänkandet att landsbygdsföretagens anläggningar ofta icke är i tillfredsställande skick sett från drifts- och säkerhetssynpunkt och att nätens överföringsförmåga måste anses i stor utsträckning otillräcklig. Sålunda har detaljdistribu-

tionsnäten år 1950 bedömts som dåliga till ca 50 % ur drifts- och säkerhetssynpunkt och till ca 60 % med hänsyn till överföringsförmågan. Näten är enligt utredningen till stora delar sådana att de, om icke betydande förbättringar snart åstadkommes, icke på ett nöjaktigt sätt kan tillgodose de ökade behov som kan förväntas under den närmaste tiden. Särskilt näten, tillhörande små distributionsföretag, anses otillräckliga.

En grundläggande förutsättning för att detaljdistributionen av elkraft på landsbygden skall bli välordnad är — framhåller utredningen — att de lokala distributionsföretagen har en lämplig storlek. Irrationella småföretag anses därför böra ersättas med större enheter, som var och en försörjer ett anvisat område med elektrisk kraft av fullgod kvalitet, i erforderlig mängd och på skäliga, inom området utjämnade villkor. Denna omorganisation, som anges komma att beröra flertalet av landsbygdens distributionsföretag och i viss utsträckning även tätorternas, bör enligt utredningens mening syfta till att skapa företag av lämplig typ och med en minimistorlek av i runt tal 15 000 normaltariffenheter, motsvarande ca 2 000 förbrukare eller ett geografiskt område med omkring 7 000 personer. Hänsynen till lokala förhållanden kan — uttalas i betänkandet — emellertid föranleda att man i olika fall bör räkna med högst betydande avvikelser från de angivna riktvärdena.

Flera alternativa principlösningar uppställas av utredningen för en omorganisation genom samordning av distributionsföretagen. Sålunda kan företag, som befinnes icke bärkraftiga, inlösas och deras distribution övertagas antingen av de ledande storföretagen, vart inom sitt försörjningsområde, eller av vederbörande kommuner eller kommunala samorganisationer eller slutligen av annat lämpligt förefintligt eller för ändamålet bildat företag av lokal karaktär. Det sistnämnda alternativet, som närmast åsyftar att sammanföra flera småföretag inbördes till lokala, tillräckligt stora enheter, synes utredningen vara det mest naturliga med hänsyn till önskvärdheten av lokal medverkan, ansvarstagande och självbestämmanderätt ävensom med hänsyn till att man icke onödigtvis bör göra ingripanden i de bestående förhållandena. För att åstadkomma en ändamålsenlig omorganisation förordar utredningen att planer upprättas för avgränsade landsdelar med angivande av de företag som skall handha distributionen.

Omorganisationen bör enligt utredningen i princip ske frivilligt men under statlig ledning. Att helt lita till frivilligheten torde dock icke vara tillfyllest utan man nödgas genom lagstiftningsåtgärder åstadkomma de medel som ofta kan erfordras för att vinna en ur allmän synpunkt önskvärd rationalisering av detaljdistributionen av elkraft på landsbygden. I sådant syfte föreslås i betänkandet vissa ändringar i 1902 års lag vilka i korthet går ut på att inskränka kommuns distributionsmonopol inom dess planlagda område, att utvidga koncessionsplikten för starkströmsledning, att ålägga företagen att distribuera elektrisk ström, att pröva distribu-

tionsföretags allmänna lämplighet såväl i samband med beviljande som vid överlåtelse av koncession, att införa möjligheter att häva koncession samt att utvidga prisregleringen. Därjämte förordar utredningen att vissa bestämmelser i 1902 års lag om vissa minimiavstånd mellan elektrisk ledning och boningshus, trädgård m. m. samt flygfält överföres till stadgan den 5 maj 1939 om elektriska starkströmsanläggningar.

För upprustning av den tekniska distributionsapparaten ävensom för fortsatt elektrifiering på landsbygden föreslår utredningen vissa ekonomiska stödåtgärder från statens sida, vilka här icke skall närmare behandlas.

Remissyttrandena. I huvudsak samtliga remissinstanser delar utredningens uppfattning att vårt lands elkraftförsörjning, såvitt avser kraftproduktion, storkraftöverföring samt storindustrins, kommunikationernas samt städernas och de övriga större tätorternas kraftförsörjning är nöjaktigt ordnad. Att en förbättring av elkraftförsörjningen på landsbygden snarast bör åstadkommas framhålles i nästan samtliga yttranden.

Förslaget att sammanföra flera småföretag till lokala, tillräckligt stora enheter tillstyrkes i princip i det övervägande antalet yttranden. I utlåtanden av *länsstyrelserna i Södermanlands, Jönköpings och Kopparbergs län, riksföreningen för elstudier* samt *Sveriges hantverks- och småindustriförbundet* betonas dock att omorganisationen bör genomföras helt frivilligt. I detta sammanhang må nämnas att *riksförbundet för elektrifieringen på landsbygden, RLF* och *Sveriges lantbruksförbund* — vilka förutsätter att även råkraftleverantörerna skall vara skyldiga avstå från sådana delar av dem tillhöriga detaljnät vilka är behövliga för att få till stånd lämpliga större företag — betonar att dessa kraftleverantörers förlöpande inköp av mindre distributionsföretag bör snarast bringas att upphöra.

Beträffande företagens i betänkandet angivna storlek anföres i flera yttranden att utredningens riktvärden är för höga. Bedömningen av den för en bygd lämpligaste storleken av ett distributionsföretag är nämligen beroende på så många lokala faktorer att största försiktighet vid omdaning av företagen bör iakttas. Man bör därför icke på förhand binda sig för några fixa gränser. Sådana synpunkter framföres av bl. a. *kommerskollegium, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Örebro, Kopparbergs, Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län, elektrifieringsberedningen* och *RLF*.

Vissa remissorgan uttalar tveksamhet huruvida förslaget att sammanslå småföretag till större enheter är det lämpligaste. Sälunda finner bl. a. *kommerskollegium* att distributionens övertagande genom de ledande storkraftföretagen erbjuder den lättast framkomliga vägen men att likväl förslaget att sammanföra företag till lokala större enheter bör kunna till-

lämpas där det medför fördelar. *Länsstyrelsen i Örebro län* förordar i första hand att distributionsföretag övertages av vederbörande kommun därest kommunen är av sådan storlek att den kan utgöra eget försörjningsområde och det befintliga distributionsnätet endast berör kommunen. I andra hand förordar länsstyrelsen att företagen sammanföres till lokala enheter. I yttranden av *länsstyrelserna i Blekinge, Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Kopparbergs och Västernorrlands län* samt av *RLF* framhålles åter att man vid en omorganisation icke bör binda sig för något av de föreslagna alternativen utan i stället begagna sig av det för varje fall lämpligaste.

I ett betydande antal yttranden avstyrkes utredningens förslag och förordas att avvecklingen av småföretag får ske utan statligt ingripande och statlig planering. I dessa yttranden framhålles att hittills en betydande rationaliseringsprocess skett, i vilken råkraftföretagen tagit en mycket aktiv del. Denna process, som fortgått utan kostnad för det allmänna, är en följd av, å ena sidan, konsumenternas på åtskilliga håll ådagalagda önskan att slippa handhavandet av någon del av eldistributionen och, å andra sidan, storkraftföretagens beredvillighet att omhändertaga även detaljdistributionen fram till förbrukningsplatserna. Den direkta ledningen och ansvaret för att snarast skapa tillfredsställande distributionsförhållanden bör därför anförtros åt de ca 50 större kraftföretagen i landet — statliga, kommunala och enskilda — vilka samtliga är villiga att påtaga sig detta ansvar. Under sådana förhållanden bortfaller i stort sett behovet av de föreslagna åtgärderna för omorganisationen som med säkerhet skulle bli betydligt kostsammare och mer arbetskrävande än utredningen förmenar. Sådana synpunkter återfinnes i utlåtanden av bl. a. *vattenfallsstyrelsen, länsstyrelserna i Hallands och Norrbottens län, handelskammaren i Karlstad, svenska elverksföreningen, svenska vattenkraftföreningen, Sveriges elektriska entreprenörers förening och Sveriges konsulterande ingenjörers förening.*

Departementschefen. Den omfattande elektrifiering av vårt land, som hittills genomförts, har i allmänhet skett på ett efter omständigheterna tillfredsställande sätt. Utredningen och remissinstanserna vitsordar också att några väsentliga anmärkningar ej kan riktas mot den ordning som gäller för tillvaratagande av kraftkällorna, för elkraftproduktionen och storkraftöverföringen ävensom i fråga om storindustrins, kommunikationernas samt städernas och de större tätorternas kraftförsörjning. Däremot anses allmänt att eldistributionen på landsbygden är behäftad med vissa brister och svagheter. Härvid har pekats på att — enligt en uppgift som hänför sig till år 1950 — ungefär hälften av ledningsnäten är otillräckligt dimensionerade redan för aktuella behov och även är undermåliga ur säkerhetssynpunkt. Berörda svagheter och brister kan enligt utredningen återföras på förhållanden hos många av detaljdistributionsföretagen.

En stor del av landsbygdsdistributionen kan dock redan nu anses fylla högt ställda anspråk. Detta gäller särskilt den direktdistribution, som bedrivs av de större råkraftföretagen, men också i fråga om sådana detaljdistributionsföretag vilka genom en förnuftig planering och organisation lyckats åstadkomma goda distributionsförhållanden.

Även inom den del av landsbygdsdistributionen, där brister i olika avseenden alltjämt förekommer, har under en följd av år likväl pågått och sker fortfarande ett beaktansvärt rationaliserings- och utvecklingsarbete. Sålunda kan anföras att — enligt en inom svenska elverksföreningens och svenska vattenkraftföreningens landsbygdskommitté i november 1956 slutförd undersökning — numera blott drygt 15 % av detaljdistributionens ledningar behöver upprustas. Detta skulle dock betyda att ca 130 000 abonnenter på landsbygden beröres av upprustningen. Elektrifieringsgraden — dvs. antalet bostadshushåll med tillgång till elektricitet för åtminstone belysning jämfört med hela antalet sådana hushåll — har ökat från 93 % år 1950 och 96 % år 1953 till nära 99 % år 1956. Sistnämnda procenttal anges i landsbygdskommitténs undersökning innebära att ca 12 000 elektrifieringsbara bostäder ännu saknar tillgång till elkraft.

En väsentlig anledning till bristerna inom landsbygdens kraftförsörjning är, framhåller utredningen, att detaljdistributionen splittrats på många, alltför små eller av annan anledning icke tillräckligt bärkraftiga enheter. Även i organisatoriskt hänseende sker emellertid en fortgående rationaliseringsprocess. Medan i betänkandet anges att av de år 1950 existerande ca 2 750 landsbygdsföretagen ungefär 2 330 eller 84 % hade ett förbrukarantal understigande 500 per företag, är — enligt vad som inhämtats från svenska elverksföreningen — antalet sådana mindre företag numera grovt räknat ca 2 000.

Det hittills utförda elektrifieringsarbetet skulle icke ha kunnat helt ske utan statligt stöd i form av lån och bidrag. Jag vill här endast nämna att betydande belopp utlämnats från kraftledningslånefonden och anslaget till befrämjande av landsbygdens elektrifiering samt att dessa båda stödformer numera är tillgängliga icke blott för nyelektrifiering utan även för upprustning av distributionsnäten. I detta sammanhang må ock erinras om den upprustning av hithörande statliga organ, som påbörjades fr. o. m. budgetåret 1956/57 (jfr prop. 103/1956 samt statsverkspropositionen 1956 VI ht. p. 55) och som föreslås fortsätta under det därpå följande (se statsverkspropositionen 1957 VI ht. p. 57).

Även om sålunda under de senaste åren mycket gjorts åt elektrifieringen på landsbygden, återstår dock ännu åtskilligt arbete med att förbättra landsbygdens elkraftförsörjning. Det fortsatta elektrifieringsarbetet — vilket torde beröra även andra områden än landsbygden — och särskilt den förstärkning av distributionsnäten, som erfordras icke blott för att förse enbart belysningselektrifierade fastigheter med kraft för andra

behov utan även för att möta efterfrågan på elkraft för nya ändamål, kommer även framgent att kräva betydande kostnader som åtminstone de mindre företagen icke kan bära själva. Ekonomiskt stöd från det allmännas sida blir också i fortsättningen erforderligt.

För att underlätta en erforderlig rationalisering av landsbygdsdistributionen bör vissa lagstiftningsåtgärder vidtagas. Syftet med en sådan rationalisering bör vara att åstadkomma bärkraftiga distributionsföretag vilka i rimlig utsträckning kan själva svara för den behövliga upprustningen. Mot företag som tillfredsställande fullgör sina uppgifter finns givetvis ingen anledning att vidtaga åtgärder. I fråga om de företag åter, vilka saknar förmåga att i godtagbar omfattning förse sina avnämare med elektrisk kraft, bör möjligheter skapas att åstadkomma en omorganisation. Vid omorganisationens genomförande synes i och för sig icke vara av väsentlig betydelse vilket av utredningens alternativ som väljes; de icke bärkraftiga företagen bör kunna inlösas antingen av annat lämpligt existerande eller för ändamålet bildat företag av lokal karaktär eller av vederbörande kommuner eller kommunala samorganisationer eller slutligen av de ledande storföretagen vart inom sitt försörjningsområde. Att generellt eftersträva en viss företagsform kan enligt min mening leda till en stel och onödigt arbetskrävande organisationsplan utan att man likväl åstadkommer en god eldistribution. Lika med kommerskollegium, ett antal länsstyrelser samt RLF anser jag därför att man icke bör binda sig för en viss företagsform utan välja den i varje särskilt fall lämpligaste.

3. Kommuns distributionsmonopol inom dess planlagda område

Elkraftutredningen. Enligt 1 § andra stycket i 1902 års lag är menighet icke pliktig att utan synnerliga skäl inom område, för vilket finnes stadsplan eller byggnadsplan, eller inom fastställt hamnområde avstå eller upplåta gata, torg, allmän plats eller vattendrag för elektrisk anläggning.

Utredningen framhåller att stadgandet, i vars ursprungliga lydelse orden »utan synnerliga skäl» sänkades, huvudsakligen tillkommit för att bereda kommun möjlighet att hindra utomstående företag att framdraga elektriska ledningar, därest detta med hänsyn till användningen av kommunens gatusystem för trafiken samt för anordningar för belysning, vattenledning och markens torrläggning m. m. skulle visa sig mindre lämpligt. Då upplåtelse av gatumark är en nödvändig förutsättning för samhällselektrifiering, innebar — enligt utredningen — nämnda lagregel i dess äldre lydelse att vederbörande kommuner med stöd av vetorätten hade ett faktiskt distributionsmonopol inom det planlagda området. Utredningen erinrar vidare om att stadgandet genom lag den 19 december 1941 erhöll sin nuvarande lydelse, enligt vilken Konungen må medgiva

undantag från vetorätten, om synnerliga skäl föreligger. Lagändringen tillkom med anledning av att vetorätten utsatts för kritik, därvid anfördes att kommuner, då deras intressen som kraftleverantörer kunde skadas, i stor utsträckning begagnat vetorätten även i fråga om ledningar som på intet vis kunde anses vara till hinders ur de synpunkter som föranlett vetostadgandet.

Utredningen finner det emellertid uppenbart att vetostadgandet trots lagändringen i praktiken alltjämt tillmättes stor betydelse och kan medföra åtskilliga olägenheter. Härom anføres i betänkandet bl. a.

Enskilda företag, som har distributionsrätt inom kommun med planlagt område, har i allmänhet måst förbinda sig att till kommunen erlægga en årlig avgift som säges utgöra en ersättning för de olägenheter, som kommunen orsakas genom distributionsföretaget till följd av att ledningar framdrages inom kommunen m. m., men som fastställes helt skönsmässigt med hänsyn till hur mycket en distributör möjligen kan vilja betala för att få behålla distributionsrätten inom samhället. Med stöd av det kommunala vetot kan nämligen kommunen framtaga honom distributionsrätten inom det planlagda området.

Plansamhällets vetorätt innebär risk för skadliga återverkningar även i ett annat avseende. En naturlig strävan att åt den egna kommunen förbehålla intäkterna från den inom dess område bedrivna distributionsverksamheten kan leda till, att ett stort antal kommuner med planlagda områden i samband med omprövning av utlöpande koncessioner söker utnyttja den möjlighet till utbrytning av tätortsdistributionen från ett större distributionsområde som finnes genom vetostadgandet. Ur dessa synpunkter kan vetostadgandet komma att bli till hinder för en allmän rationalisering av landsbygdens distributionen.

Koncessionsmyndigheten har enligt 2 § 4 mom. i 1902 års lag att pröva om anläggningen är behövlig och förenlig med planmässig elektrifiering. Om anläggning helt eller delvis berör ett samhälles gatumark, synes denna prövningsrätt bli beskuren genom samhällets vetorätt.

Å andra sidan är — framhåller utredningen — samhällets anspråk på att själva få utöva detaljdistributionen av elkraft att betrakta som ett allmänt kommunintresse. I den mån en nybildning av kommunala företag kan förenas med en rationalisering av eldistributionen genom att flera inom samma kommun verksamma distributionsföretag sammanslås finner sig utredningen ej kunna resa invändningar mot att kommunen utövar detaljdistribution. För landsbygdens del ifrågasätter dock utredningen om kommunen slutligen alltid kan anses vara en tillräckligt stor enhet som underlag för en rationell drift. Då det är angeläget att vägen hålles öppen för en mera fullständig rationalisering bör enligt utredningens uppfattning den kommunala vetorätten ej kunna utnyttjas för att utbryta en tätort ur ett större distributionsområde eller för att eljest hindra en planmässig elektrifiering. Den kommun enligt gällande kommunallagar tillkommande behörigheten att bedriva detaljdistribution får nämligen icke betraktas som en rättighet, vilken kommunen kan påfordra att ovillkor-

ligen få utöva. Ändamålsenligheten ur det helas synvinkel måste enligt utredningen vara avgörande för i vilken omfattning denna rättighet får utövas. I överensstämmelse härmed finner utredningen, att i princip kommunala företag i städer och på landsbygd även mot kommunens bestridande bör kunna inlemmas i större enheter av enskild eller allmän karaktär. Utredningen betonar likväl att ett dylikt inlemmande endast kan tänkas äga rum i sådana fall, då en uppenbar fördel står att vinna ur allmän kraftförsörjningssynpunkt. Utredningen föreslår nu att regeln i 1 § andra stycket får det innehåll att expropriationstillstånd skall kunna meddelas mot ett plansamhälles bestridande, om detta erfordras för elkraftförsörjningens ändamålsenliga ordnande eller eljest synnerliga skäl föreligger.

Såsom inledningsvis nämnts är utredningen icke i alla avseenden enhällig. En ledamot har reserverat sig mot utredningens förevarande förslag och anför att en olämplig utbrytning av ett plansamhälle ur ett större distributionsområde bör kunna förhindras redan med stöd av nuvarande stadgande i 1 § andra stycket i 1902 års lag.

Reservanten framhåller också att »elkraftförsörjningens ändamålsenliga ordnande» är ett mycket tänjbart begrepp. Formuleringen medger nämligen att t. ex. en kraftproducent eller en abonnent kan få expropriationsrätt för ledningar till andra av honom ägda fastigheter inom det planlagda området under förutsättning att hans totala kraftförsörjning kan visas därigenom bli mer ändamålsenligt ordnad. Reservanten anför vidare att statens vattenfallsverk ofta i samband med avtal om leverans av råkraft till stadselverk söker erhålla rätt till direktleveranser till vissa abonnenter inom stadsområdet. Då det gäller leverans till en abonnent med mycket stora kraftbehov, finner reservanten att statens vattenfallsverk redan nu har möjlighet att genombryta vetorätten, eftersom »synnerliga skäl» för expropriationsrätt kan anses föreligga. Den av utredningen föreslagna ändringen av lagtexten skulle däremot — framhåller reservanten — ge de stora kraftleverantörerna ett mycket gott stöd för att kunna tilltvinga sig direktleverans även till abonnent med ett relativt måttligt kraftbehov. Detta skulle, enligt reservantens åsikt, så småningom leda till att en stads eller annat samhälles gator i allt större utsträckning tas i anspråk för andra än kommunen tillhöriga ledningar, något som måste medföra synnerligen stora olägenheter med hänsyn till att den redan nu mycket starka trängseln i marken under gatorna för varje år blir allt svårare.

Remissyttrandena. Utredningens förslag tillstyrkes eller lämnas utan erinran av *bostadsstyrelsen, krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar, länsstyrelserna i Östergötlands, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Malmöhus, Hallands, Skaraborgs, Västmanlands, Västernorrlands och Norr-*

bottens län, lantbruksnämnden i Västmanlands län, Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare, Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare, RLF, Sveriges lantbruksförbund samt Forsaströms kraftaktiebolag. RLF understryker att det är nödvändigt vidtaga åtgärder, som förhindrar att tätorterna bryter sig ut ur landsbygdsföretagen och bildar egna företag, varigenom den återstående delen av det ursprungliga företaget kommer i väsentligt sämre läge. Bolaget framhåller att det berättigade i förslaget styrkes av de mer eller mindre godtyckliga inkorporeringar som sker.

Vattenfallsstyrelsen har i princip intet att erinra mot den föreslagna uppluckringen av vetorätten, eftersom denna — vilken ger kommunerna ett affärsmonopol i fråga om elkraftförsörjningen — ursprungligen icke hade sådant ändamål utan var betingat av rent tekniska förhållanden. Utredningens förslag framstår därjämte som naturligt och kanske t. o. m. nödvändigt vid en tillämpning av det av utredningen förordade alternativet för distributionsföretagens organisation. Därest åter rationaliseringen, enligt styrelsens förslag, sker genom att icke bärkraftiga distributionsföretag inlöses av de ledande storkraftföretagen, blir den ökade möjligheten att genombryta kommunernas monopol inom planlagda områden av liten betydelse.

Kommerskollegium anser visserligen att bestämmelsen om den kommunala vetorätten kan utgå ur lagen men framställer inget yrkande härom, därest bestämmelsen får i huvudsak den utformning den har i utredningens förslag.

Även om man säkerligen icke kan räkna med någon allmän kommunalisering av eldistributionen på landsbygden bör — framhåller *landskommunernas förbund* — övervägas att utvidga landskommunernas vetorätt. Med den modifikation, som utredningen föreslagit, bör vetorätten kunna utsträckas till att avse jämväl områden med utomplansbestämmelser.

Till reservantens uppfattning ansluter sig *länsstyrelserna i Stockholms och Värmlands län, länsbostadsnämnden i Kronobergs län, drätselkammaren i Malmö, Östergötlands och Sörmlands handelskammare, Gotlands handelskammare, handelskammaren i Göteborg, svenska stadsförbundet, aktiebolaget Linköpings elverk, svenska elverksföreningen, svenska vattenkraftföreningen och Sveriges elektriska entreprenörsförening.* Länsstyrelsen i Stockholms län finner icke de betänkligheter, som utredningen anför emot gällande föreskrifter, såvitt avser den kommunala vetorätten, vara övertygande. Enligt stadsförbundet är den av utredningen föreslagna formuleringen av vetorätten mycket tänjbar och torde kunna leda till att samhällenas strävan att åstadkomma en lämplig distributionsform försvåras. Det kan icke med fog göras gällande att den kommunala vetorätten hittills begagnats på ett sätt som varit ägnat att försvåra en ända-

målsenlig eldistribution inom kommunen. För de rena undantagsfall, i vilka en kommun skulle kunna tänkas obehörigen motsätta sig en lämplig utformning av distributionsnätet torde den nuvarande avfattningen av bestämmelsen i 1 § andra stycket ge tillfredsställande möjlighet till ingripande.

Departementschefen. Enligt den ursprungliga lydelsen av 1 § andra stycket 1902 års lag kunde menighet vägra att, inom område med gällande stadsplan eller byggnadsplan eller inom fastställt hamnområde, för elektrisk ledning avstå eller upplåta gata, torg, allmän plats eller vatten drag. Denna vetorätt tillkom för att fritaga kommun från skyldighet att tvångsvis avstå eller upplåta dylika områden för elektriska anläggningar, om sådant skulle visa sig mindre lämpligt med hänsyn till användningen av kommunens gatusystem för trafiken samt för anordningar för belysning, vattenledning, markens torrläggning, m. m. Genom lag den 19 december 1941 jämkades stadgandet om denna kommun tillkommande veto rätt så, att Kungl. Maj:t må medgiva undantag därifrån om synnerliga skäl föreligger.

Jag vill här erinra om att det vid tillkomsten av berörda lagändring framhölls att kommuner i stor utsträckning begagnat sig av vetorätten även i sådana fall då framdragandet av ledningar blott kunde skada kommunernas intressen som kraftleverantörer. Samtidigt påpekades att — eftersom det numera ankom på Kungl. Maj:t att tillse att koncessionsansökningar för elektriska starkströmsledningar icke bifalles med mindre ledningen i fråga fyller ett verkligt behov och därjämte kan anses ingå som ett led i en rationell elektrifiering — frågan om rätten att framdraga ledningar inom stads- eller byggnadsplanelagt område borde avgöras icke av vederbörande kommun utan av Kungl. Maj:t.

Utredningen har mot vetostadgandets nuvarande utformning väsentligen anmärkt att stadgandet alltjämt medger möjlighet till olämplig utbrytning av tätortsdistribution från ett större distributionsområde. I det helt övervägande antalet städer och i ett flertal andra större tätorter av stadskaraktär ombesörjes emellertid eldistributionen redan av kommunalt ägda elverk, vilka därjämte ofta distribuerar elkraft till närliggande landsbygd. I sådana fall åter — då ett icke-kommunalt företag levererar kraft inom ett område med landsbygd och tätortsbebyggelse och företagets rätt att ha ledningar framdragna inom tätorten icke tillkommit genom expropriation — torde kunna befaras att tätorten i samband med koncessions tidens utgång begagnar den kommunala bestämmanderätten över gatumark m. m. för att bryta sig ut ur distributionsföretaget. Företaget kan sålunda komma att reduceras till en icke bärkraftig och därför ej önskvärd distributionsenhet. Enligt min mening föreligger emellertid i dylika fall sådana synnerliga skäl för undantag från den kommunala bestämmanderätten över

publik mark, som stadgandet i 1 § andra stycket i 1902 års lag — enligt vad nyss anförts — åsyftar. Jag delar således den av utredningsreservanten och flera remissinstanser uttalade åsikten att en olämplig utbrytning av ett plansamhälle ur ett distributionsområde kan förhindras redan med stöd av nu gällande bestämmelser. På grund härav finner jag att den föreslagna ändringen i 1 § icke är erforderlig.

4. Koncessionsväsendet

Elkraftutredningen. Inledningsvis framhåller utredningen att de åtgärder, som erfordras för en omorganisation av landsbygdsdistributionen, icke alltid kan begränsas till att avse enbart irrationella småföretag utan måste utsträckas till att gälla rationaliseringshinder för företag överhuvudtaget.

Därvid är emellertid att märka — säger utredningen — att nuvarande bestämmelser endast i begränsad omfattning medger att reglerande åtgärder vidtages mot företag under koncessionstiden. För en omorganisation av detaljdistributionen måste man sålunda avvakta koncessionstidens utgång. Då det befinnes angeläget att omorganisationen kan genomföras utan alltför stor tidsutdräkt, anser utredningen erforderligt att de rättsliga hindren härvidlag undanröjes.

Som ett led i rationaliseringssträvandena nödgas man — hävdar utredningen — vidare ställa väsentligt ökade anspråk såväl i praktiskt som i formellt avseende på de företag, som i framtiden skall handha kraftförsörjningen. Detta gäller huvudsakligen på den lokala distributionens område. De ökade krav, som kan ställas på företag för produktion och överföring av kraft till större förbrukare såsom industrier eller till lokala distributionsföretag, ger enligt utredningen icke i samma grad anledning till omedelbara åtgärder av allmänt reglerande karaktär.

Utredningen framlägger härefter förslag till ändrade bestämmelser i 1902 års lag beträffande koncessionsväsendet.

Utredningen anför att koncessionsskyldigheten f. n. betingas av dels de elektriska anläggningarnas farlighet, dels statens intresse att äga inflytande på elkraftförsörjningen.

Vad gäller den förstnämnda grunden påpekas i betänkandet att starkströmsledningarna i allmänhet är koncessionspliktiga. Från denna regel har dock — framhåller utredningen — gjorts undantag i sådana fall då säkerhetssynpunkten ansetts kunna träda tillbaka eller bevakas på annat sätt, exempelvis för sådana ledningar som förlägges inom byggnad eller inhägnad gård eller under jordytan. Koncessionsfrihet motiveras emellertid i vissa fall även av att markupplåtelse för ledningarna kunnat ske utan expropriation. En av denna orsak koncessionsfri ledning är enligt utredningen givetvis icke mindre farlig än en koncessionspliktig. Utredningen konsta-

terar att något konsekvent hänsynstagande till säkerheten således icke sker.

Statens anspråk att kunna öva inflytande på elkraftförsörjningen kom — framhåller utredningen — ursprungligen till uttryck i 1902 års lag genom bestämmelsen om begränsad koncessionstid, vars införande berodde på att man var oviss hur kraftdistributionen i fortsättningen skulle komma att utveckla sig och att man ansåg en tidsbegränsning erforderlig med hänsyn framför allt till möjligheten att staten framdeles eventuellt kunde vilja inlösa anläggningar eller föreskriva ändrade villkor för rätten att nyttja dessa. Utredningen anför vidare att det statliga intresset att tillgodose allmänna elektrifieringssynpunkter blev ytterligare beaktat genom den år 1938 införda bestämmelsen i 2 § 4 mom. 1902 års lag att vid prövning av koncessionsansökan hänsyn bör tagas till ledningarnas behövlighet och planmässighet. Behovsprövningen avser emellertid främst att förhindra uppkomsten av dubbla ledningsnät. Prövningen av anläggningarnas planmässighet har enligt utredningen däremot skett i mycket begränsad omfattning, vilket främst anges bero på att denna prövning förutsätter bl. a. kännedom om bygdens elkraftbehov och andra lokala förhållanden, som icke framgår av koncessionshandlingarna. Därtill kommer att vissa ledningar, som kan ha stor allmän betydelse, är koncessionsfria — t. ex. högspända jordkablar i den mån de ej berör allmän trafikled — och sålunda undandragna all behovs- och planmässighetsprövning.

Sammanfattningsvis anför utredningen att koncessionsskyldigheten hittills endast i ringa omfattning använts för att tillgodose det allmännas intresse av en utbredd och god elkraftförsörjning. För att kunna medverka till en rationalisering av distributionen och därmed till en allmän förbättring av kraftleveranserna till förbrukarna bör staten emellertid erhålla ökat inflytande på utformningen av distributionsnäten. I sådant syfte bör koncessionstvänet utvidgas till att omfatta i princip alla starkströmsledning. Emellertid torde undantag böra göras för ledningar som till hela sin sträckning faller inom byggnad eller inhägnad gård, enär koncessionsprövning av dylika ledningar anses icke erforderlig vare sig ur behovs- och planmässighetssynpunkt eller för att tillgodose säkerhetskrav.

Enligt utredningen anses vidare icke nödvändigt att alla i nuvarande 2 § 1—3 mom. i 1902 års lag intagna speciella bestämmelser till skydd för enskild rätt — angående lednings avstånd till boningshus m. m. — eller för allmänna intressen, dvs. i fråga om lednings framdragande inom trafikled i närheten av flygfält, upptages i lagen. Dessa bestämmelser föreslår utredningen skola överföras till den med stöd av lagen utfärdade stadgan den 5 maj 1939 om elektriska starkströmsanläggningar, vilken innehåller särskilda regler om sådana ledningars utförande och skötsel.

Utredningen föreslår att de nya bestämmelserna angående koncessions-skyldighet skall tillämpas även beträffande äldre ledningar. Härigenom

blir åtskilliga ledningar, för vilka koncession tidigare icke erfordrats, principiellt underkastade koncessionsplikt.

Redan enligt gällande lag kan — framhåller utredningen — tillstånd att framdraga ledningar avse viss till hela sträckningen bestämd ledning eller generellt ledningar i anslutning till generator- eller transformatorstation eller inom visst område, dvs. tillstånd ges som linjekoncession och områdeskoncession. Utredningen anför vidare bl. a.

Möjligheten att erhålla områdeskoncession gäller dock endast lågspänningsledningar för »distribution av ström till fastigheter med olika ägare». Områdets gränser kan vara antingen geografiskt eller tekniskt bestämda. Det sistnämnda gäller då koncessionen ges för ledning i anslutning till viss generator- eller transformatorstation. Begränsningen bestämmes då av att det är tekniskt omöjligt att från en matande station dra lågspänningsledningar utöver en begränsad längd. Områdeskoncession innefattar jämväl tillstånd att inom området korsa allmän trafikled. I en del fall kan dock en koncession å högspänningsledningar få karaktär av områdeskoncession. För högspända jordkablar, vilka är koncessionspliktiga i den mån de berör allmän trafikled, beviljas nämligen ofta allmänna tillstånd att korsa trafikleder inom helt stads- eller samhällsområde.

I detta sammanhang må hänvisas till en i betänkandet lämnad översiktlig framställning av det elektriska överföringssystemets uppbyggnad, som beskrives på följande sätt.

Från en mellansvensk kraftstation fördelas kraften inom vederbörande kraftverksområde genom landslinjer med en spänning av 50—130 kilovolt (kV). Landslinjerna slutar i s. k. landslinjestationer, där spänningen nedtransformeras till 6—40 kV. Från landslinjestationerna sprides kraften ut över bygden genom bygdeledningar med normalt 20—40 kV spänning, anslutna till bygdestationer på 10 km avstånd från varandra. Vid bygdestationerna hämtar detaljdistributionsföretagen sin råkraft och vanligen äges det därifrån matade ledningssystemet av nämnda företag. I bygdestationerna transformeras kraften till 3—20 kV ortsspänning (undantagsvis 1,5 kV) och överföres via ortsledningar till ortsstationer. Efter transformering i dessa till lågspänning ledes kraften via lågspänningsledningar med normal räckvidd av 500—800 m till förbrukarna.

Enligt utredningen kan åtskilliga fördelar vinnas med ökade möjligheter till områdeskoncession. Utredningen föreslår därför att dylik koncession, som anses böra avse endast ett geografiskt område, får gälla icke blott lågspänningsledningar utan även sådana högspänningsledningar som finnes böra ingå i det s. k. närdistributionsnätet. Systemet innebär enligt betänkandet i en del avseenden ökad frihet för distributionsföretagen. Koncessionsförfarandet anses kunna bli avsevärt förenklat, varigenom koncessionsmyndigheten kan ägna mer tid åt arbetet med de större ledningarna.

Till närmare utveckling av förslaget anför utredningen till en början att varje distributionsföretag bör få sin verksamhet lokaliserad till ett

lämpligt geografiskt område. Givet är att svårigheter stundom kan möta att på förhand avgränsa distributionsområden, eftersom ledningsnätens utsträckning kan bli beroende av bebyggelsens framtida utveckling. I det långt framskridna stadium landsbygdselektrifieringen numera befinner sig kan enligt utredningen å andra sidan sägas, att en sådan avgränsning i stora delar av vårt land redan praktiskt utbildats eller är lätt att verkställa. Utredningen finner därför lämpligt, att gränserna för distributionsområdet i huvudsak fastställas i koncessionen, dock med möjligheter till framdeles erforderliga justeringar. I alla de fall, där koncession redan utfärdats, bör distributionen avse det område, som rimligen bör försörjas med elkraft från koncessionshavarens anläggning. Tolkningen av en sådan regel bör i varje särskilt fall ankomma på koncessionsmyndigheten.

Enligt utredningens uppfattning bör företaget få tillstånd att inom området utan särskild prövning framdraga erforderliga ledningar. Rätten att framdraga ledningar anges böra avse icke blott lågspänningsledningar utan även ortsledningar vanligen å 3—20 kV. Med ortsledningar — vilken beteckning användes för ledningar på landsbygden — bör enligt utredningen i förevarande hänseende jämföras i stad eller annan tätort befintliga ledningar för motsvarande spänning. I större städer förekommer emellertid detaljdistributionsnät för än högre spänning. Även dylika ledningar anses böra jämföras med ortsnäten i förevarande hänseende. Som gemensam benämning på ortsledningar och likställda högspänningsledningar samt från dessa matade lågspänningsledningar användes i betänkandet närdistributionsnät.

Genom att områdeskoncession begränsas till närdistributionsnät faller ledningar av »högre ordning» utanför den principiellt fria utbyggnadsrätten. För större kraftföretag, som levererar kraft inom vidsträckta områden, fordras således enligt utredningen dels linjekoncession för bygdeledningar och ledningar av »högre ordning», dels områdeskoncession för närdistributionsnät. Om åter en ortsledning utsträcker utanför det fastställda distributionsområdet utan att dess gräns ändras, erfordras linjekoncession för den del av ledningen som faller utanför området.

Utredningen anser att beträffande de elkraftanläggningar, som omfattas av en områdeskoncession, det allmänna i huvudsak kan avstå från nu föreliggande möjlighet att i varje särskilt fall pröva behovet av de planerade anläggningarna och deras förenlighet med planmässig elektrifiering, vilket dock anges icke behöva innebära någon försämring ur allmän synpunkt. Härom framhåller utredningen följande.

Innan ett företag får områdeskoncession skall nämligen enligt utredningens förslag hela anläggningssystemet underkastas noggrann prövning ur kraftförsörjningssynpunkt. Koncessionsmyndigheten har även att pröva innehavarens allmänna lämplighet som distributör med hänsyn till

ekonomiska, tekniska och organisatoriska förutsättningar. De ledningar, som företaget framdeles utan särskilt tillstånd får utföra inom området, kommer huvudsakligen att bli kompletteringsledningar till det befintliga nätet. Vid framdragning av dylika ledningar är emellertid anläggningsinnehavaren icke befriad från skyldigheten att söka expropriation, där uppgörelse icke kan träffas med markägaren, eller att taga hänsyn till andra motstående intressen, som kan lida skada eller olägenhet genom ledningsdragningen.

Enligt utredningens uppfattning medför en på angivet sätt utvidgad områdeskoncessionering den avsevärda fördelen att koncessionsmyndighetens arbetsbörda lättas. Härutinnan anför utredningen.

Större delen av de koncessionsärenden, som behandlas av kommerskollegium, avser nämligen tillstånd att utföra avgreningsledningar på ortsnät eller lågspänningsnät från ny transformatorstation. Statens möjligheter att granska anläggningarna ur farosynpunkt avses icke försvinna genom att koncessionsinnehavaren ges rätt att utan tillstånd i varje särskilt fall framdraga ledningar inom området. Den statliga tillsynsverksamheten kommer nämligen att liksom hittills innefatta säkerhetskontroll. Behovet av dylik kontroll torde emellertid minska i och med att företagen kan anskaffa egen sakkunnig personal.

Om systemet med områdeskoncession sålunda skulle onödiggöra prövning av närdistributionsnäten så är det — framhåller utredningen — däremot angeläget att behövligheten och planmässigheten beträffande de anläggningar, för vilka fordras linjekoncession (främst bygde-, lands- och stamlinjer), verkligen kan bli föremål för prövning. Genom att många enklare ärenden försvinner till följd av områdeskoncessioneringen kan mer tid ägnas åt arbetet med huvudledningarna. Klart är att vid en behovsprövning beträffande nämnda anläggningar även näringspolitiska synpunkter bör beaktas och att speciell sakkunskap erfordras för en dylik prövning.

Koncession skall enligt utredningen lämnas under förbehåll av allmän och enskild rätt. Koncessions sökanden bör kunna på egen hand söka överenskommelse med rättsägare, vilkas rätt beröres av ledningens framdragande. Till koncessionsmyndigheten skall — anför utredningen — uppgift endast behöva lämnas på de fall, där hinder föreligger för frivillig överenskommelse och där sålunda expropriation kan bli aktuell. Om hindret angår mindre väsentliga delar av ledningen och är av den art, att ledningen oberoende därav kan väntas bli utförd i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget, bör koncession, med nyssnämnda förbehåll och på de villkor i övrigt som koncessionsmyndigheten finner erforderliga, kunna erhållas.

De nya bestämmelserna angående områdeskoncession föreslås bli i princip tillämpliga i och med lagens ikraftträdande. Emellertid förordar utredningen att innehavare av f. n. koncessionsfria ledningar tillhörande det lokala nätet, vilka skall ingå i ett distributionsområde, får efter anmälan till koncessionsmyndigheten begagna ledningarna utan tillstånd i

avbidan på att områdeskoncession beviljas. Intill dess sådan koncession meddelas skall vidare för nya lokala ledningar beviljas interimistiskt tillstånd i den för linjekoncession stadgade ordning, vilket innebär att äldre tillståndssystem i princip bibehålles tills vidare.

Utredningen, som upplyser att den längre koncessionstiden å 60 år hittills icke kommit till användning, anför att koncessionens begränsning till viss tid utgör resultatet av en avvägning mellan å ena sidan koncessionsinnehavarens anspråk att under tillräckligt lång tid ostört få driva sin rörelse och å andra sidan statens intresse att kunna taga koncessionen under omprövning på grund av att utvecklingen på kraftförsörjningsområdet icke kan förutses.

Utredningen berör i detta sammanhang frågan om att ersätta gällande bestämmelser om tidsbegränsad koncession med en regel att koncessionen skall beviljas tillsvidare med rätt för staten att efter viss tid med skäligt varsel helt eller delvis inlösa rörelsen med tillhörande anläggningar. Ehuru vissa fördelar anges vara förknippade med en dylik regel — bl. a. skulle genomförandet av behöflig omorganisation av detaljdistributionsföretagen härigenom betydligt underlättas — är dock en så genomgripande ändring av bestämmelserna enligt utredningens mening icke erforderlig ur rationaliseringssynpunkt, därest utredningens förslag om rätt till hävande av koncession med hänsyn till elkraftförsörjningens ändamålsenliga ordnande genomföres.

Utredningen erinrar om att f. n. lagregler saknas angående åläggande för innehavare av koncessionerad anläggning att leverera ström till sina avnämare. Ingripanden från myndighets sida kan därför icke ske mot en distributör, som vägrar att draga fram elektrisk ledning till en fastighet eller försummar att underhålla sina ledningar så att driftstörningar uppstår eller som underlåter att förbättra elnätets belastningsbarhet, med påföljd att användningen av elkraft icke kan öka i normal omfattning — allt givetvis under förutsättning att distributören icke åsidosätter gällande säkerhetsföreskrifter eller avtalsenliga förpliktelser. Däremot kan enligt 2 § 6 mom. i 1902 års lag inskridande ske för att reglera kraftpriset. Efter som koncession i praktiken innebär att innehavaren får företrädes- eller ensamrätt antingen till detaljdistribution inom det område, som ledningarna omspannar, eller till engrosdistribution till underdistributörer eller andra storförbrukare anser utredningen att denna rätt bör motsvaras av en förpliktelse för honom att på skäliga villkor tillgodose förefintliga och kommande rimliga kraftbehov, dvs. distributionsskyldighet.

Angående distributionsskyldighetens innebörd för innehavare av områdeskoncession anför utredningen bl. a. följande.

Principen om distributionsskyldighet kan sägas innebära en fullföljd av grundtanken bakom nu tillämpliga bestämmelser om prövning av nätets planmässighet och om prisreglering. Även om själva principen om distribu-

tionsskyldighet sålunda i viss mån är godtagen i gällande lag har den icke kommit till direkt uttryck däri. Svårigheter möter att vid principens lagfästade klart definiera de praktiskt nödvändiga begränsningarna vid dess tillämpning. I sista hand blir dessa beroende på myndigheternas bedömning i varje särskilt fall.

Distributionskyldigheten innefattar en allmän förpliktelse att upprätthålla en tillfredsställande såväl extensiv som intensiv elektrifiering.

Att den extensiva elektrifieringen skall vara tillfredsställande innebär att distributören skall vara skyldig att på skäliga villkor utsträcka ledningsnätet till varje normal förbrukningsplats inom det område för vilket han fått områdeskoncession. Hur långt detta krav bör sträckas är ett svårlost problem, särskilt som det måste förutsättas att nätets utsträckande till förut oelektrifierade delar av området skall ske på rimliga villkor. Självkostnaderna för elektrifiering av avskilt belägna fastigheter kan stundom vara mycket höga. Bidrag till anläggningskostnaderna brukar på landsbygden utgå i form av engångsavgifter från de abonnenter, som ansötes. För de avskilt liggande fastigheter, som ännu ej elektrifierats, skulle anslutningsavgifterna kunna bli relativt höga. Utredningen förutsätter därför att ekonomiskt stöd från det allmänna skall i viss utsträckning även framgent kunna utgå till elektrifieringskostnaderna. De ännu oelektrifierade fastigheterna ligger ofta i gränstrakterna mellan småföretags distributionsområden. Där en samordning av dylika företag, under medverkan och eventuellt med ekonomiskt stöd från det allmänna, kan åstadkommas, torde distributionsanläggningarna kunna anläggas och utvidgas mer ändamålsenligt och därmed mindre kostsamt än eljest. Distributörens skyldighet att elektrifiera hela det honom tilldelade området bör under sådana omständigheter icke bli alltför betungande. Det är emellertid självklart att nätets utsträckande till fastigheter eller andra elektrifieringsobjekt ej skall kunna framtvingas i de fall, där företagets kostnader, även om möjligheterna till understöd utnyttjas, blir orimligt höga eller där den ifrågasatta elektrifieringen avser bebyggelse, vars fortbestånd är osäkert.

I kravet på en tillräckligt intensiv elektrifiering bör i första hand inläggas, att anläggningarnas driftsäkerhet och belastningsbarhet är i skälig mån säkerställda. Man bör med andra ord kunna fordra av koncessionshavaren att han skall tillgodose rimliga anspråk från förbrukarna på att inga onödiga avbrott eller störningar i elkrafttillförseln sker och att alla normala anslutningsobjekt — vartill i nuvarande utvecklingsskede bör räknas exempelvis motorer för rationell jordbruksdrift, hantverk och småindustri samt vanliga hushållsmaskiner — skall kunna användas utan inskränkning. Vidare bör koncessionshavaren ha rätt men ej plikt att leverera till en kraftskapande storindustri inom området. Skyldigheten att sörja för att anläggningarnas driftsäkerhet och belastningsbarhet medger normalt utnyttjande av elkraften innebär också att företag med undermåliga nät skall upprusta dessa till godtagbar standard. Skyldigheten måste emellertid i praktiken vara begränsad till vad företagets tekniska möjligheter och rörelsens ekonomiska bärkraft medger. Stöd i form av lån och bidrag till upprustningskostnaderna kan sålunda även i fortsättningen vara påkallat. Det slutliga syftet med statens medverkan bör emellertid vara att skapa bärkraftiga distributionsenheter. Sedan en omorganisation av kraftförsörjningen med avveckling av de irrationella företagen genomförts skulle distributionskyldighetens fullgörande principiellt kunna krävas utan statens medverkan.

Utredningen föreslår sålunda en bestämmelse att innehavare av områdeskoncession skall, om icke särskilda skäl till undantag prövas föreligga, vara skyldig att inom det fastställda området på skäligen villkor tillhandahålla elektrisk kraft för normala förbrukningsändamål åt envar, som erhållit anslutning till hans ledningar eller därom gör skriftlig framställning.

I detta sammanhang behandlar utredningen frågan om detaljdistribution genom kommunala företag och konstaterar att en kommuns anspråk på att leverera kraft inom det egna området har stöd i den allmänna kompetensbestämmelsen i 3 § kommunallagen. Vad angår ett kommunalt elverks skyldighet att leverera elkraft utanför den egna kommunens gränser framhålles i betänkandet bl. a. följande.

Eftersom distributionsverksamhet är förenad med affärsrörelse, kan det från rent principiell synpunkt ifrågasättas om det ingår i en kommuns kompetens att utsträcka distributionen utanför kommunen. Om t. ex. ett stadsverk bedriver landsbygdsdistribution, som går med förlust, kan verksamheten anses strida mot stadens ekonomiska intressen. Om åter landsbygdsdistributionen ger så stor vinst att det skulle ligga i vederbörande landskommuns intresse att själv övertaga verksamheten, borde detta intresse ha företrädesrätt och staden alltså avstå från landsbygdsdistributionen.

Utredningen anser emellertid att vägande praktiska skäl av samhälls-ekonomisk räckvidd kan anföras mot de nyss redovisade synpunkterna. De naturliga gränserna för ett distributionsområde, som lämpligen bör försörjas med kraft från ett och samma företag, sammanfaller mera sällan med kommungränserna. Erfarenheten säges också visa att mycket små företag av olika skäl — tekniska, ekonomiska eller organisatoriska — är olämpliga som självständiga förvaltningsenheter. Då det enligt utredningen bör vara ett samhällsintresse att förutsättningarna för distributionsföretagens verksamhet är så gynnsamma som möjligt, anses kommunintresset böra få stå tillbaka i den mån det är oförenligt med det samhälls-ekonomiska. Enligt utredningen innebär denna ståndpunkt att bestämmelsen i 3 § kommunallagen om kommunens kompetensområde icke bör utgöra hinder för ett kommunalt elverk att bedriva distribution även i andra kommuner, om särskilda skäl föreligger.

Utredningen övergår därefter till frågan om den distributionskyldighet, som finnes böra åligga innehavare av linjekoncession. Därvid anför utredningen bl. a.

För att innehavare av områdeskoncession skall kunna fullgöra sin skyldighet att leverera elektrisk kraft fordras att han har tillgång till råkraft. Skulle det bli omöjligt för honom att genom avtal skaffa erforderlig kraft, kan efter särskild prövning innehavare av linjekoncession åläggas att leverera råkraft eller — om han själv ej har tillräcklig tillgång här till — att upplåta sin anläggning för transitering av sådan kraft till den förre. Härutöver bör linjekoncessionshavaren kunna efter prövning i varje särskilt fall åläggas att leverera kraft till sådana industrier eller andra

förbrukare, vilkas verksamhet finnes vara av större betydelse för det allmänna. Skyldigheten bör i första hand åläggas innehavare av linjekoncession, som avser ledning för allmän distribution, däremot icke sådan innehavare vars ledning kan utnyttjas blott för en industris eget behov.

Även vid linjekoncession är en förutsättning för distributionsskyldighetens fullgörande att anläggningen hålles i gott stånd. Varje företag, som har distributionsskyldighet, bör därför enligt utredningens mening genom bestämmelse i 1902 års lag förpliktas att hålla anläggningen i sådant skick att den fyller skäliga krav på driftsäkerhet och belastningsbarhet.

I enlighet härmed förordar utredningen en regel av innehåll att den, som erhållit linjekoncession, må efter särskild prövning åläggas skyldighet att tillhandahålla elektrisk kraft eller upplåta sin anläggning för kraftöverföring till annan i den mån detta finnes erforderligt för fullgörande av områdeskoncessionshavares distributionsskyldighet eller för leverans till sådan industri eller annan förbrukare, vars verksamhet finnes vara av större betydelse för det allmänna.

Utredningen föreslår att bestämmelserna om distributionsskyldighet skall tillämpas även å äldre anläggning. Intill dess områdeskoncession i den av utredningen föreslagna formen hunnit meddelas skall distributionsskyldigheten gälla för det område som lämpligen bör försörjas med elkraft från företagets ledningar.

För att kunna fullgöra sin distributionsskyldighet måste — framhåller utredningen — ett företag uppfylla vissa förutsättningar ur tekniska, ekonomiska och organisatoriska synpunkter. Huruvida dessa förutsättningar föreligger anser utredningen böra prövas vid behandlingen av koncessionsansökningen. I fråga om innebörden av denna prövning av företagens lämplighet anför utredningen bl. a.

För att en god kraftförsörjning på längre sikt skall tryggas måste även vissa krav ställas på det företag, som utövar distributionsverksamheten, särskilt att företaget äger tillräckliga tekniska, ekonomiska och organisatoriska förutsättningar för att genomföra och upprätthålla en rationell kraftförsörjning med tillämpning av rimliga priser och villkor i övrigt. Detta innebär att en koncessionssökandes lämplighet att bedriva distribution inom fastställt område bör prövas. En dylik prövning skulle i första hand ha till syfte att förhindra, att ny eller förlängd koncession beviljas sådana distributionsföretag, som måste anses sakna förutsättningar för en ändamålsenlig verksamhet. Lämplighetsprövningen skulle sålunda kunna bli ett viktigt medel för att genomföra den erforderliga omorganisationen av landsbygdistributionen. Även då ansökan avser linjekoncession bör sökandens lämplighet ur angivna synpunkter prövas, dock endast om ledningen skall användas för allmän distribution. Med denna begränsning undantages således från prövningen t. ex. en ledning, som äges av och uteslutande betjänar ett industriföretag. Det måste i sista hand ankomma på vederbörande koncessionsmyndighet att tillämpa koncessionsprövningen med hänsynstagande till vad som i varje särskilt fall kräves för att nå den avsedda standarden på kraftförsörjningen.

Av principen att koncessionssökandens lämplighet skall prövas följer enligt utredningen, att endast den i koncessionen angivna innehavaren av det koncessionerade ledningsnätet äger rätt att driva den därmed förenade distributionsverksamheten. Koncessionen skall således framdeles utfärdas för bestämd person eller bestämt företag såsom anläggningens innehavare och ej — såsom sker — för viss företagare eller hans rättsinnehavare. Om anläggningen överlåtes eller upplåtes med nyttjanderätt till annan bör därför tillstånd av koncessionsmyndigheten krävas. Detta krav är — framhåller utredningen — motiverat även av det förhållandet, att fria överlåtelser skulle kunna hindra en planmässig omorganisation av detaljdistributionsföretagen. Att alla berörda företag skulle helt foga sig efter den omorganisationsplan, som koncessionsmyndigheten kan ha uppgjort för detaljdistributionen, anser utredningen ej vara att vänta. Ingenting motsäger att exempelvis storföretagen även i fortsättningen kommer att övertaga småföretag, även där detta skulle strida mot planen. Det anses ej uteslutet att småföretag, som enligt rationaliseringsplanen skall avvecklas, köpes innan planen hunnit genomföras och kommer att ingå i andra enheter än dem det statliga rationaliseringsorganet avsett. Den grundläggande tankegången för omorganisationen kan då komma att spolieras. Genom tillståndstvånget kan alltså — anför utredningen — rationaliseringshindrande överlåtelser stävjas eller förbindas med villkor, som underlättar en framtida reglering. Det blir därvid även möjligt att från fall till fall få prövat, om genom en överlåtelse bygdens intresse av att äga inflytande på den lokala elkraftförsörjningen blir i skäligen grad beaktat.

Utredningen övergår härefter till att diskutera behovet av regler om hävande av koncession.

Enligt gällande lag kan — uttalas i betänkandet — under löpande koncessionstid statliga reglerande åtgärder endast i begränsad omfattning vidtagas mot elektrisk anläggning. Härom anför utredningen.

Med stöd av 1902 års lag har i 9 § kungörelsen den 19 maj 1916 med vissa bestämmelser rörande elektriska starkströmsledningars anordnande i förhållande till trafikleder och svagströmsledningar m. m. — numera ersatt av 25 § i 1939 års elektricitetsstadga — föreskrivits att innehavare av koncessionerad anläggning är skyldig iakttaga de allmänna bestämmelser i fråga om leverans av elektrisk kraft från sådan anläggning, vilka kan bli i laga ordning meddelade. Berörda föreskrift hade redan tidigare — sedan slutet av 1907 — regelbundet intagits i beviljade koncessioner såsom särskilt villkor. Under hänvisning till nämnda bestämmelse förklarades de år 1938 i 1902 års lag införda reglerna om prisreglering skola äga omedelbar giltighet för efter år 1907 koncessionerade företag. Men för övrigt lär statliga åtgärder med stöd av berörda bestämmelse i stadgan icke kunna bli av större betydelse. I princip kan därför enligt utredningens uppfattning åtgärder för samordning tvångsvis av alltför små distributionsenheter inbördes eller med större enheter tillgripas endast i samband med att koncessionstiden utlöper. Ny koncession kan sålunda vägras ett

rationaliseringshinder företag och i stället meddelas annat företag. Om samordningsåtgärder lämpligen icke bör eller kan ske beträffande ett företag vid tiden för koncessionstidens slut, kan koncessionen förlängas under speciella villkor, som gör det möjligt att framdeles — under koncessionstiden eller i varje fall vid utgången av viss kortare koncessionsperiod — inordna företaget eller, beträffande större företag, del därav i en rationell enhet. Enligt gällande lagbestämmelser måste man alltså vid en omorganisation avvakta koncessionstidens utgång, därest man icke kan nå resultat genom skärpning av koncessionsbestämmelserna med stöd av 25 § i 1939 års stadga eller genom frivilliga förhandlingar.

Utredningen anser det ur såväl allmän som enskild synpunkt önskvärt, att omorganisationen av distributionsföretag i första hand genomföres frivilligt. Statens medverkan skulle då kunna begränsas till att på olika sätt befordra frivilliga saneringsåtgärder. Utredningen finner emellertid att omorganisationen under sådana förhållanden skulle ta lång tid och icke alltid kunna genomföras på ett rationellt sätt område för område. Det anses därför nödvändigt att bestämmelser införes, som medger hävande av koncession när detta erfordras ur rationaliseringssynpunkt. En koncessionsinnehavare bör visserligen i princip kunna räkna med att koncessionsrätten icke genom ny lagstiftning skall omintetgöras eller väsentligen inskränkas under den tid koncessionen gäller. Undantag måste emellertid, framhållas i betänkandet, kunna göras då så påkallas av ett starkt grundat samhälleligt intresse. Det stora allmänna intresset av att den på många håll bristfälliga kraftförsörjningen inom rimlig tid rationaliseras motiverar en lagstiftning, som gör det möjligt att vid behov tvångsvis häva gällande koncessioner. En förutsättning härför anges dock vara, att synnerlig anledning till hävande föreligger med hänsyn till elkraftförsörjningens ändamålsenliga ordnande. För dessa fall kan det framdeles bli nödvändigt att införa särskilda bestämmelser om inlösen av anläggningarna. Utredningen räknar emellertid med att hithörande ersättningsfrågor skall kunna lösas genom förhandlingar mellan berörda parter.

Utredningen har vidare funnit erforderligt att bestämmelser införes om hävande av koncession — helt eller delvis — därest innehavaren begär svåra eller upprepade överträdelse av bestämmelserna i 1902 års lag eller med stöd av densamma givna föreskrifter eller om han underlåter att begagna meddelad koncession.

Bestämmelserna om hävande av koncession förutsättes i utredningens förslag skola kunna tillämpas även å koncession som meddelats med stöd av nu gällande eller äldre lag.

Den skiljaktige ledamoten av utredningen anför i fråga om distributionskyldigheten för kommunala elverk, att utredningens förslag om att ett sådant företag skall kunna påtvingas distribution utanför den egna kommunen måste betraktas som ett otillbörligt ingrepp i kommunens självbestämmanderätt och stå i strid med gällande kommunallag. Distribution

utanför det egna kommunområdet kan nämligen ej anses tillhöra kommunens kompetensområde, i varje fall ej om den i sig själv är förlustbringande. Det anförda hindrar givetvis icke att ett kommunalt företag frivilligt kan åtaga sig distribution utanför kommunen. Ett kommunalt företag bör således enligt reservanten ej mot sitt bestridande kunna påtvingas distributionsskyldighet utanför kommunens eget område.

Remissyttrandena. Mot utredningens uttalande att alla starkströmsledningar i princip skall vara underkastade koncessionsskyldighet har med endast ett undantag icke framställts erinran i de avgivna yttrandena.

Vissa modifikationer i koncessionsskyldighetens föreslagna utformning förordas dock av *telestyrelsen* och *byggnadsstyrelsen* samt *kommerskollegium*.

Telestyrelsen anser sålunda att vissa teleledningar, t. ex. televerkets koaxialkablar — som definitionsmässigt utgör högspänningsförande ledningar men som icke är avsedda för kraftdistribution i vanlig mening utan användes för telefon-, telegraf- och signaltransmission och i viss utsträckning kommer att begagnas även för televisionsöverföring — bör vara fria från koncessionsplikt. Då det föreslagna allmänna koncessionstvånget i huvudsak torde motiveras av statens intresse att äga inflytande på elkraftförsörjningen, finner telestyrelsen koncessionsplikten icke behöflig i förevarande fall.

Enligt byggnadsstyrelsen skulle en utvidgning av koncessionsskyldigheten till att omfatta även jordkablar och ledningar över egen eller annan tillhörig, för ändamålet upplåten mark komma att innebära betydande olägenheter i styrelsens byggande verksamhet. Vid utbyggnad av områden för institutionsbyggnader förekommer givetvis i betydande utsträckning ledningar såväl ovan som i jord. Dessa områden är, även om de skulle kunna betecknas som gård, icke alltid inhägnade och under byggnadstiden är de i allt fall mer eller mindre öppna. Några olägenheter av att styrelsen utan koncession kunnat utföra sina elarbeten inom av styrelsen disponerade områden har hittills icke förports. Styrelsen anser sig därför icke kunna tillstyrka att förslaget genomföres i oförändrad form.

Kommerskollegium anför följande.

Koncessionerna har hittills meddelats för sökanden »eller dennes rättsinnehavare». Ledningar mellan byggnader tillhörande samma jordbruksfastighet — s. k. inomgårdsledningar — har härvid ansetts innefattade i distributörens koncession, i den mån de varit koncessionspliktiga, t. ex. korsat allmän väg. Fastighetsägaren har med andra ord i kraft av leveransavtalet betraktats som rättsinnehavare till distributörens koncession i vad avser sådana ledningar. Då koncession enligt utredningens förslag skall kunna utnyttjas endast av den, åt vilken koncessionen meddelats, skulle följderna bli att alla inomgårdsledningar utanför byggnad eller inhägnad gård måste koncessioneras var för sig. Detta synes vara varken lämpligt

eller behövt och kollegium föreslår därför att inomgårdsledningarna helt undantagas från koncessionsplikten.

Skaraborgs läns elektriska förening ställer sig avvisande till den föreslagna utvidgningen av koncessionsplikten. Föreningen anser nämligen att det skulle medföra en avsevärd och onödig belastning för koncessionsmyndigheten, om koncessionstvång skulle införas för det stora antalet för enskild persons behov avsedda och honom tillhöriga ledningar, som från ledningsägarens egen kraftkälla dragits över annans frivilligt upplåtta mark.

Utredningens förslag angående innebörden av linjekoncession och områdeskoncession tillstyrkes i princip av *telestyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, kommerskollegium, länsstyrelserna i Södermanlands, Örebro, Västerbottens och Norrbottens län, överinspektören i statens elektriska inspektions östra distrikt, aktiebolaget Gotlands kraftverk, aktiebolaget Linköpings elverk, Bergslagsblocket, de elektriska länsföreningarna i Kronobergs, Blekinge, Örebro, Västmanlands, Västernorrlands och Jämtlands län, Smålands och Blekinge handelskammare, handelskammaren i Karlstad, RLF, Skellefteå stads kraftverk, svenska elverksföreningen, svenska vattenkraftföreningen, Sveriges elektriska entreprenörsförening, Uddeholms aktiebolag och Yngeredsfors kraftaktiebolag.*

Järnvägsstyrelsen berör frågan om innebörden av områdeskoncession i ett speciellt fall och anför härvid bl. a.

Sedan gammalt har koncession för dylika ledningar meddelats som områdeskoncession, nämligen såtillvida som tillstånd meddelats att under vissa förutsättningar framdraga och bibehålla ledningar för elektrisk järnvägsdrift »inom järnvägens område». Trots att områdeskoncession sålunda beviljats, har detta icke utgjort hinder för att kraft distribuerats till anläggningar inom järnvägens område — för verkstadsdrift, belysning i stationer och andra järnvägslokaler etc. — från distributionsnät, som icke tillhört järnvägen och som till sin huvuddel varit lokaliserat till område utanför järnvägens mark. Denna ordning har icke inneburit någon olägenhet. Tveksamt synes emellertid vara, om förslaget utan vidare tillåter, att den sålunda tillämpade ordningen bibehålles.

Av förslaget synes nämligen kunna dragas den slutsatsen att de områden, för vilka områdeskoncession meddelas, måste avgränsas geografiskt samt dessutom att områdena icke skall täcka varandra ens delvis. Enklarest synes vara att skilja mellan järnvägs områdeskoncession och områdeskoncessioner, vilka meddelas för tillgodoseende av det allmänna elkraftbehovet, nämligen på så sätt att det klart utsäges att de båda slagen av områdeskoncessioner kan meddelas helt oberoende av varandra i vad avser respektive områdets geografiska gränser.

Enligt RLF innebär förslaget angående områdeskoncession att hela landet uppdelas i distributionsområden, vilka tilldelas innehavare av sådan koncession med distributionskyldighet. På så sätt skall en fastighetsägare kunna få anvisning på vilket företag som har skyldighet att utsträcka sitt ledningsnät till varje normal förbrukningsplats inom området.

Kristianstads läns elektriska förening finner att linjekoncession synes vara att föredraga för landsbygdens del med hänsyn till att markrätt för ledningarna ofta måste avgöras genom expropriation. En utökad rätt till områdeskoncession torde dock vara önskvärd särskilt i det fall att med innehav av koncession följer leveransskyldighet inom visst område samt för samhällen med jämväl landsbygdistribution.

Överinspektören i statens elektriska inspektions södra distrikt ställer sig tveksam till den förelagna områdeskoncessioneringen, då denna kommer att medföra ett ofantligt utredningsarbete med risk för att utvecklingen går snabbare än utredningsarbetet.

Frågan om koncessionstidens längd har berörts endast av *länsstyrelsen i Stockholms län*, som uttalat den åsikten att koncessionstiden icke i något fall bör överstiga 40 år.

Utredningens förslag om företagens distributionsskyldighet tillstyrkes av *arbetsmarknadsstyrelsen, kommerskollegium, länsstyrelserna i Östergötlands, Kalmar, Örebro och Västmanlands län, statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader, lantbruksnämnden i Kronobergs län, aktiebolaget Gotlands kraftverk, Bergslagsblocket, jordbrukstekniska institutet, handelskammaren i Karlstad, sjutton hushållningssällskap, de elektriska länsföreningarna i Kristianstads, Hallands, Örebro och Västmanlands län, RLF, svenska elverksföreningen, svenska vattenkraftföreningen, Sveriges elektriska entreprenörsförening och Uddeholms aktiebolag*. Länsstyrelsen i Kalmar län betonar att med distributionsskyldigheten synes en god grund vara skapad för gynnsam utveckling av den eftersatta landsbygdistributionen. Den skyldighet, som sålunda kan påläggas distributionsföretagen att vart inom sitt angivna försörjningsområde svara för fullgod elkrafttillgång för alla normala behov och att därvid tillämpa skäliga villkor, förutsätter enligt länsstyrelsen icke blott tillkomsten av bärkraftiga företag utan även en socialt betonad inriktning av företagen. Aktiebolaget Gotlands kraftverk tar fasta på utredningens uttalande att distributionsskyldigheten ej bör göras absolut och således ej omfatta abonnenter som bor synnerligen avlägset eller för vilkas försörjning med elström kostnaderna blir extremt höga.

I följande yttranden tillstyrkes förslaget i princip, varvid dock framföres särskilda synpunkter. *Domänstyrelsen, länsstyrelsen i Stockholms län och Sveriges hantverks- och småindustriorganisation* förutsätter att distributionsskyldigheten kan genomföras utan att densamma leder till elektrifieringar som är ekonomiskt orimliga. *Länsstyrelsen och hushållningssällskapet i Västerbottens län* framhåller att vederbörande kommun och lantbruksnämnd bör vara inkopplade vid bedömningen av vad som kan vara skälig elektrifiering. *Statens hantverksinstitut* finner att det lokala näringslivets representanter bör beredas tillfälle att yttra sig i frågor sammanhängande med distributionsskyldigheten.

I några utlåtanden bemötes reservantens uttalande att ett kommunalt distributionsföretag icke skall mot sitt bestridande kunna påtvingas distributionsskyldighet utanför det egna kommunområdet. Enligt *svenska elverksföreningen* och *svenska vattenkraftföreningen* bör kommun likaväl som annan distributör svara för den kraftförsörjning, som koncessionsmyndigheten med fog finner ändamålsenligt och lämpligt att överantvarda åt kommunen. Liknande åsikt framföres av *Bergslagsblocket*, som anför att, om det skall vara någon mening med distributionsskyldigheten, sådan bör kunna åläggas envar kraftdistributör.

En modifiering av reservantens förslag förordas av *svenska stadsförbundet*. Förbundet uttalar, att om distributionstvång föreskrives även för kommunalt företag därmed torde vara klart att verksamheten icke står i strid med gällande kommunallag. Bestämmelsen om distributionsskyldighet bör emellertid utformas så att den kan tillgripas i rena undantagsfall där synnerligen allvarliga konsekvenser skulle följa av en begränsning av kommunens distribution till det egna kommunområdet. Skulle bestämmelsen tillgripas i andra fall, måste detta enligt förbundet betraktas som ett otillbörligt ingrepp i den kommunala självbestämmanderätten. Förbundet vill därför förorda att distributionsskyldigheten för ett kommunalt företag begränsas så, att detta icke utan synnerliga skäl skall kunna påtvingas distribution av elkraft utanför det egna kommunområdet.

Utredningens förslag avstyrkes helt av *vattenfallsstyrelsen*, som därvid anför bl.a.

Nyttan med distributionsskyldigheten är mycket beroende av om en sådan förpliktelse kan omedelbart åläggas alla företag utan hänsyn till att den icke finns med bland villkoren för de ännu under längre eller kortare tid gällande koncessionerna — och även oberoende av om dessa är av linje- eller områdestyp — eller om den kan införas blott successivt, allteftersom nuvarande koncessioner går ut och förnyas samt därvid ersättes med områdeskoncession. I förra fallet kan distributionsskyldigheten utnyttjas som pådrivningsmedel vid den förestående nödvändiga standardhöjningen inom landsbygdsdistributionen. Utredningen har icke uttalat sig i denna fråga men dock hänvisat till det generella koncessionsvillkor, enligt vilket anläggningens innehavare är skyldig att iakttaga de allmänna bestämmelser i fråga om leverans av elektrisk kraft, vilka framdeles kan bli i laga ordning fastställda. Styrelsen anser det emellertid vara ytterst tveksamt, huruvida med stöd därav distributionsskyldighet med den av utredningen angivna innebörden kan införas under löpande koncessionstid. På sin höjd finner styrelsen ett till vissa delar begränsat partiellt införande vara möjligt, då den fulla distributionsskyldigheten kan medföra sådan belastning på ett företags ekonomi, att företaget rimligen borde haft kännedom därom före koncessionstidens början.

Därjämte framstår distributionsskyldigheten som obehövlig vid det av vattenfallsstyrelsen förordade organisationsalternativet, nämligen att icke bärkraftiga företag skall övertagas av de ledande storkraftföretagen inklusive vattenfallsstyrelsen. Landets kraftförsörjning har hittills rätt sig utan

dylika regler med undantag för prisregleringstvänet, som finns redan enligt nuvarande bestämmelser och skall kvarstå. Om utgångspunkterna för nämnda alternativ är riktiga, bör storföretagens intresse för att åstadkomma och vidmakthålla en för förbrukarna gynnsam distribution på landsbygden uträta ungefär detsamma som utredningen åsyftar med distributionsskyldigheten. Det bör i varje fall vara värt att pröva, huruvida icke den förra drivkraften räcker, i fall den eljest erhåller statens stöd i förutsatta hänseenden.

I några yttranden framhålles att begreppet normala förbrukningsändamål bör klarläggas.

Enligt *kommerskollegium* är detta spørsmål av väsentlig betydelse med avseende på tillgodoseende av kraftbehov för olika ändamål. Att detaljdistributionen skall omfatta strömleverans för belysning och motordrift samt för vanliga småapparater i hushåll, lantbruk, hantverk etc. finner kollegium vara utan vidare klart. Kollegium framhåller att en stor del av de nuvarande svårigheterna med överföringsförmågan på landsbygdsnäten orsakas av starkt stegrade anspråk på elektrisk ström för värmeändamål. Till de behov, som bör tillgodoses på detta område, finner kollegium böra räknas elektrisk matlagning samt varmvattenberedning o. d. för hushållsändamål, varjämte viss tillsatsvärme för rumsuppvärmning synes böra inräknas i sådana behov. Däremot anser kollegium att återhållsamhet torde få iakttagas i fråga om rumsuppvärmning, grundad helt på elektrisk kraft, bl. a. med hänsyn till våra begränsade vattenkrafttillgångar.

Hithörande fråga behandlas även i utlåtanden av *arbetsmarknadsstyrelsen*, *statens maskinprovningar*, *jordbrukstekniska institutet* och *Älvsborgs läns norra hushållningssällskap*. Av hushållningssällskapet anföres att jordbrukets krav på elkraft kommer att ytterligare öka i mycket hög grad genom övergång till elspisar, anläggningar för uppvärmning och kylning, spannmålstorkar m. m.

Kommerskollegium har framhållit att det koncessionsvillkor — som numera återfinnes i 25 § stadgan den 5 maj 1939 om elektriska starkströmsanläggningar och vilket föreskriver att innehavaren är skyldig iakttaga de bestämmelser om leverans av elektrisk kraft som kan bli i laga ordning meddelade — gör möjligt att tillämpa bestämmelserna om distributionskyldighet även på redan koncessionerade anläggningar.

Utredningens förslag om koncessionsmyndighetens prövning av företagens lämplighet ur tekniska, ekonomiska och organisatoriska synpunkter tillstyrkes av *vattenfallsstyrelsen*, *kommerskollegium*, *länsstyrelserna i Kronobergs, Västmanlands och Västernorrlands län* samt *hushållningssällskapet i Västmanlands län*.

Sydsvenska kraftaktiebolaget och *Yngeredsfors kraftaktiebolag* avstyrker denna prövning vid beviljande av områdeskoncession. Förstnämnda bolag framhåller bl. a. att, om det skulle visa sig att en anläggningsinnehavare bedriver verksamheten på ett olämpligt sätt, möjligheter finns att åstadkomma rättelse eller att i svåra fall häva koncessionen.

Den av utredningen iakttagna ståndpunkten att koncession skall meddelas endast för viss person eller visst företag samt att koncessionsmyndighetens tillstånd erfordras till överlåtelse av koncessionen omfattas även av *kommerskollegium* samt *länsstyrelserna i Östergötlands, Västmanlands och Västernorrlands län*.

Däremot avstyrker *vattenfallsstyrelsen, länsstyrelsen i Södermanlands län* samt *Östergötlands och Södermanlands handelskammare* förslaget att till överlåtelse av koncession skall krävas tillstånd av koncessionsmyndigheten. Vattenfallsstyrelsen motiverar sin ståndpunkt med att vid tillämpning av styrelsens omorganisationsalternativ överlåtelseförbudet icke har någon funktion att fylla. Det synes styrelsen som om huvudsyftet med förbudet — vilket verkar vara att förhindra att företag och deras anläggningar förvärvas av storkraftföretagen och andra företag — icke stämmer med den tilltänkta omorganisationen ens enligt utredningens huvudlinje. Uppenbart är att, även om koncessionsmyndigheten icke kommer att vägra godkänna överlåtelser utan föredrager att ställa villkor, föreskriften kommer att hindra eller uppskjuta åtskilliga nätförbättringar, som skulle ha varit möjliga på ett tidigare stadium, därmed avsevärt förlängande den tid, under vilken åtskilliga förbrukare får finna sig i dåliga kraftförhållanden. Vidare framhåller styrelsen att förbudet näppeligen kan bli verksamt mot överlåtelser av aktiemajoriteter, när distributionsföretagen är aktiebolag. Östergötlands och Södermanlands handelskammare anser att överlåtelser av elnät i allmänhet torde företagas i syfte att åstadkomma en rationalisering av distributionen och att övriga fall, där överlåtelse skulle medföra försämrad ordning, torde vara så fåtaliga, att särskilda bestämmelser till undvikande härav icke är nödvändiga.

Vad utredningen föreslagit i fråga om hävande av koncession tillstyrkes helt av *länsstyrelserna i Kronobergs, Blekinge, Västmanlands och Norrbottens län, de elektriska länsföreningarna i Kronobergs och Hallands län* samt *RLF*.

Vattenfallsstyrelsen tillstyrker i princip förslaget men förutsätter att hävande av koncession, när synnerlig anledning därtill förekommer med hänsyn till kraftförsörjningens ändamålsenliga ordnande, skall kunna användas omedelbart på nu gällande koncessioner, oberoende av hur lång den återstående giltighetstiden är. Styrelsen förutsätter också att hävandet skall kombineras med skyldighet för den nye koncessionshavaren att övertaga den förre innehavarens nät. Enligt styrelsens mening bör förtidshävande bli föremål för beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, sedan det framlagts bevis för att ingen annan utväg står till buds att komma till rätta med missförhållandena. Styrelsen anser vidare lämpligt att hävande av koncession förenas med åläggande att överlåta ledningsnätet mot ersättning enligt i beslutet angivna normer.

Kommerskollegium, som likaledes tillstyrker förslaget i dess helhet, för-

utsätter att befogenheten att häva koncession, då så behövs för kraftförsörjningens ändamålsenliga ordnande, kommer att utövas med största varsamhet. I detta sammanhang berör kollegium en närliggande fråga, som gäller reglering av gränserna för områdeskoncession. Kollegium framhåller sålunda att koncessionsmyndigheten bör utrustas med befogenhet att ändra gränserna för områdeskoncession när så erfordras för en ändamålsenlig kraftförsörjning och det kan ske utan synnerligt men för koncessionshavaren. Denna befogenhet — i förening med distributionsskyldigheten — skulle nämligen enligt kollegium innebära att viss begränsad »övertagandeskyldighet» skulle kunna åläggas innehavare av ny koncession avseende område, som gränsar intill området för den honom beviljade områdeskoncessionen. En sådan åtgärd anser kollegium böra närmast betraktas som en naturlig skyldighet att utsträcka den rörelse, som vederbörande bedriver med stöd av statligt tillstånd, till område, som ur rationell elektrifieringssynpunkt bör tillhöra företagets distributionsområde. Möjlighet till gränsreglering är f. ö. enligt kollegium nödvändig redan med hänsyn därtill, att väsentligt ändrade förhållanden kan uppstå under löpande koncessionstid. I gränsområdet för ett företag A kan t. ex. genom nybyggnad eller nytillkommande industrier stora kraftbehov uppstå, som icke rimligen kan tillgodoses av detta företag men väl av grannföretaget B. Det bör då, framhåller kollegium, finnas en möjlighet att genom gränsjustering överföra koncession och distributionsskyldighet inom motsvarande del av A-området på B-företaget.

I åtskilliga utlåtanden riktas allvarlig kritik mot förslaget att häva koncession, då så erfordras ur rationaliseringssynpunkt. I dessa framhålls bl. a. att förslaget är ägnat att inge allvarliga betänkligheter ur rättssäkerhetssynpunkt. Möjligheten att häva koncession utan att innehavaren misskött sin verksamhet skulle också medföra en osäkerhetskänsla hos denne med påföljd att han skulle anse sig sakna anledning att vidtaga kostnadskrävande förstärkningsåtgärder med avseende å sin anläggning. Koncession bör således — uttalas det — icke kunna hävas i andra fall än då direkt misskötsel föreligger. Risker för tvångsåtgärd i sådant fall i förening med överförande av koncessionen på annan företagare bör vara ett tillräckligt starkt påtryckningsmedel för att vinna ett ur det allmännas synpunkt tillfredsställande resultat. Vidare bör beaktas att råkraftleverantörerna vid sin försäljning av kraft till detaljdistributionsföretagen redan nu tillämpar bestämmelser, som möjliggör påtryckning på dessa. Tankegångar sådana som de nu angivna återfinnes i yttranden av *länsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands, Kristianstads och Älvsborgs län, överinspektören i statens elektriska inspektions östra distrikt, aktiebolaget Linköpings elverk, Bergslagsblocket, de elektriska länsföreningarna i Blekinge och Örebro län, Norrköpings kommunala affärsverk, svenska elverksföreningen, svenska vattenkraftföreningen, Sveriges elektriska entreprenörsförening och Sydsvenska kraftaktiebolaget.*

Departementschefen. Det bör konstateras att de nuvarande bestämmelserna i 1902 års lag endast i begränsad omfattning ger utrymme för att tillgodose det allmännas intresse av en god elkraftförsörjning. För att kunna medverka till en rationalisering av distributionen bör staten emellertid erhålla ökat inflytande på utformningen av distributionsnäten. Det torde därför vara motiverat att — såsom utredningen anfört — de i lagen intagna bestämmelserna om koncessionsväsendet omprövas.

Innan utredningens förslag upptages till granskning vill jag redan nu beröra ett lagtekniskt spörsmål. I 1—3 §§ av 1902 års lag förekommer på åtskilliga ställen uttrycken starkströmsledning och starkströmsanläggning utan att därvid innebörden av begreppet starkström klarlägges. Däremot lämnas i den med stöd av lagens 15 § utfärdade stadgan den 5 maj 1939 den definitionen att med starkströmsanläggningar förstås sådana anläggningar och däri ingående särskilda föremål i vilka alstras, omformas, överföres eller nyttjas elektrisk kraft med sådan spänning eller strömstyrka att fara för person eller egendom därav kan förorsakas. Det måste anses uppenbart att begreppet starkström har samma betydelse i lagen. Ur principiell synpunkt kan naturligen ifrågasättas om icke en definition av uttrycken starkströmsledning och starkströmsanläggning borde intagas i lagen. En sådan borde då lämpligen ha sin plats i 1 §. Då detta lagrum avses skola f. n. lämnas oförändrat, anser jag emellertid att med intagande i lagen av en dylik definition bör kunna t. v. anstå. Härför talar också det förhållandet att vissa av lagens regler om skada av elektrisk ström föreslås ändrade i ett av induktionsstörningssakkunniga den 22 november 1956 avgivet betänkande, vilket f. n. är under remissbehandling, samt att här berörda fråga synes lämpligen kunna prövas under den fortsatta behandlingen av de sakkunnigas förslag.

Vad härefter angår utredningens förslag delar jag den av utredningen och remissinstanserna omfattade ståndpunkten att koncessionsskyldigheten bör utsträckas till att omfatta i princip alla starkströmsledningar. Jag förordar i enlighet härmed en bestämmelse om att koncession av Kungl. Maj:t eller den Kungl. Maj:t bemyndigar kräves för framdragande eller nyttjande av elektrisk starkströmsledning.

Emellertid talar praktiska skäl för en viss begränsning av skyldigheten att i särskilda fall söka koncession. En sådan begränsning vinnes genom att Kungl. Maj:t med stöd av bestämmelsen i administrativ ordning lämnar vissa generella ledningstillstånd. Dylika tillstånd bör dock icke ifrågakomma i andra fall än då det gäller ledningar, beträffande vilka koncessionsprövning icke synes erforderlig vare sig ur behovs- och planmässighetssynpunkt eller för att tillgodose säkerhetskrav. Jag syftar härvid i främsta rummet på ledningar som till hela sin sträckning faller inom byggnad eller inhägnad gård och för vilka tillstånd f. n. ej erfordras. Generellt tillstånd bör vidare kunna meddelas för de av kommerskollegium

nämnda s. k. inomgårdsledningarna — dvs. främst sådana ledningar mellan byggnader tillhörande samma jordbruksenhet vilka användes för elektrifiering av ladugårdar, för tröskning m. m. Med inomgårdsledningar torde i förevarande avseende kunna jämföras vissa andra ledningar, t. ex. sådana inom icke inhägnade områden vilka disponeras för större sjukhus eller andra institutioner. Även televerkets koaxialkablar — i vilka överföres högspänd ström för telefon-, telegraf- och signaltransmission — bör kunna omfattas av tillståndsgivningen. Berörda tillstånd synes lämpligen böra upptagas i den med stöd av lagen utfärdade stadgan om elektriska starkströmsanläggningar. Vid utformningen av föreskrifterna i stadgan synes det nu anförda böra vara vägledande.

Jag delar också utredningens uppfattning att de nu i 2 § 1 och 3 mom. 1902 års lag förekommande speciella bestämmelserna om lednings avstånd till boningshus, trädgård m. m. samt till flygfält icke bör upptagas bland lagens allmänna regler. Då bestämmelserna om avstånd torde få anses betingade huvudsakligen av säkerhetsskäl, synes de böra överföras till stadgan om elektriska starkströmsanläggningar.

Den föreslagna regeln om koncessionsskyldighet torde icke böra vinna tillämpning å ledning som tillkommit i överensstämmelse med nu gällande eller äldre författning. Ledning, vid vars tillkomst icke erfordrades tillstånd, bör således fortfarande vara koncessionsfri. Krav på tillstånd att utföra lågspänningsledning för yrkesmässig distribution infördes genom lagändring fr. o. m. den 1 juli 1939. I övergångsbestämmelserna föreskrevs att tillstånd ej heller i fortsättningen skulle behövas för ledning, som anslutes till en före nämnda dag utförd lågspänningsanläggning. Denna ordning bör enligt min mening bestå även framdeles. Dylika begränsningar i skyldigheten att söka koncession, vilka synes erforderliga bl. a. av det skälet att eljest koncessionsprövningen skulle bli alltför omfattande, torde böra föreskrivas såsom en övergångsbestämmelse.

Utredningens förslag angående områdeskoncession och linjekoncession har tillstyrkts av de remissinstanser som yttrat sig härom.

Den områdeskoncessionering, varom bestämmelser f. n. finnes i 2 § 2 mom. 1902 års lag, avser endast lågspänningsledningar för allmän distribution inom visst område eller i anslutning till viss generator- eller transformatorstation. Med lågspänningsledning — vilket uttryck icke förekommer i lagtexten — åsyftas en ledning i vilken överföres elektrisk ström med en spänning å högst 250 volt.

Utredningens förslag innebär till en början att områdeskoncession skall meddelas icke blott å lågspänningsledningar utan även å andra närdistributionsledningar — dvs. ortsledningar på landsbygden eller motsvarande lokala ledningar inom städer och andra tätorter — medan å bygdeledningar samt landslinjer och stamlinjer skall liksom hittills beviljas linjekoncession. Denna gränsdragning är enligt min mening i allmänhet

lämplig. I vissa fall kan emellertid finnas anledning att inom området meddela linjekoncession å ortsledning eller motsvarande lokal ledning, som exempelvis tillhör en kraftslukande storindustri. Skulle koncessionshavaren av någon anledning vilja utsträcka enstaka närdistributionsledning utanför området utan att dess gräns samtidigt ändras, erfordras naturligen linjekoncession å ledningen. Inom ett distributionsområde synes understundom böra tillåtas en mindre områdeskoncession för t. ex. ett industriföretag, vars ledningar icke helt faller inom inhägnat område. Det anförda synes ge vid handen att koncessionsmyndigheten — dvs. Kungl. Maj:t eller kommerskollegium — bör få en viss frihet att välja koncessionsform.

Jag gillar även utredningens förslag att områdeskoncession skall avse endast ett visst geografiskt område. Dess gränser bör av koncessionsmyndigheten i huvudsak anges i koncessionshandlingen. Vid prövning av områdets storlek har koncessionsmyndigheten att beakta både sökandens önskemål och kravet på att området skall kunna försörjas med kraft från sökandens anläggning. Jag vill här förutskicka att i fortsättningen kommer att föreslås en regel om att den som yrkesmässigt distribuerar elektrisk kraft också skall ha skyldighet att tillhandahålla kraft till dem som bor inom distributionsområdet. Tillämpningen av en sådan bestämmelse kan emellertid bli betungande för företaget. Koncessionsmyndigheten bör därför, om det finnes angeläget att företaget påtar sig att tillhandahålla kraft utanför det i koncessionsansökningen angivna området, eftersträva att nå överenskommelse härom med sökanden. Kan uppgörelse icke träffas, kan följden bli att den sökta koncessionen icke bifalles.

Vid bestämmande av distributionsområde för ett kommunalt företag bör enligt min mening följande synpunkter vara vägledande. Utövas distributionen av kommun genom ett kommunägt aktiebolag eller annat i förhållande till kommunen självständigt företag torde gälla vad nyss anförts. Om kommunen själv skall handha distributionen och koncessionsansökningen avser endast det egna kommunområdet, torde inga invändningar kunna resas mot att kommunen ålägges distributionsskyldighet. Däremot synes, på grund av regeln i 3 § kommunallagen om kommuns beslutanderätt, vara tveksamt om kommun äger utan vidare påtaga sig att leverera kraft inom närbelägen del av angränsande kommun. I sådant fall torde koncession med därav följande distributionsskyldighet icke böra meddelas å område tillhörande grannkommun. Om åter berörda kommuner överenskommit om att den ena kommunen skall elektrifiera även den andras område synes icke böra möta hinder mot att den förra kommunen erhåller koncession med åtföljande distributionsskyldighet även å område av grannkommunen.

Ehuru områdeskoncession i princip innebär ensamrätt till distribution inom området, bör likväl hinder icke möta för att t. ex. ett kraftslukande

industriföretag erhåller koncession å ledning genom området därest företags kraftbehov icke lämpligen kan tillgodoses från områdeskoncessionshavarens ledningar.

I enlighet med det anförda förordar jag en regel av innehåll att koncession må avse ledning med en i huvudsak bestämd sträckning (linjekoncession) eller ledningar inom visst område (områdeskoncession).

Jag delar även utredningens uppfattning att den, som erhållit områdeskoncession, skall äga att utan prövning i varje särskilt fall framdraga erforderliga närdistributionsledningar inom området. En sådan ordning, för vilken någon uttrycklig lagregel icke synes behöfelig, förekommer redan nu beträffande lågspänningsledningar och lärer ur principiell synpunkt vara berättigad även i vad gäller ortsledningar och därmed jämställda ledningar i tätort. Den som begär områdeskoncession skall nämligen enligt bestämmelser, som föreslås i 3 §, förebringa en plan över områdets framtida försörjning med elektrisk kraft, varjämte han skall å karta ange den huvudsakliga sträckningen av tillämnade högspänningsledningar. Innan koncession beviljas kommer därför anläggningen i sin helhet att underkastas en noggrann granskning. Ej heller bör betänkligheter möta ur säkerhetssynpunkt, då avsikten är att i stadgan om elektriska starkströmsanläggningar införa en bestämmelse om skyldighet att anmäla högspänningsledning, som framdrages med stöd av områdeskoncession. En liknande bestämmelse, gällande icke koncessionspliktiga högspänningsledningar, finnes redan nu i stadgans 2 §.

En ordning sådan som den föreslagna skulle vidare befria koncessionsmyndigheten från en stor del av dess nuvarande arbetsbörda. Härigenom kan större omsorg än f. n. är möjligt ägnas åt ansökningar om linjekoncession, som främst bör avse bygde-, lands- och stamlinjer. Såsom utredningen anført torde vara angeläget att behovet och planmässigheten av dessa ledningar prövas, därvid bl. a. näringspolitiska synpunkter kan böra beaktas och prövning ske av anläggningarnas standard.

Redan enligt gällande rätt skall koncession meddelas under förbehåll av enskild rätt. Utredningen har emellertid föreslagit att förbehåll i koncessionen skall göras även för allmän rätt. Sistnämnda villkor torde med hänsyn till den principiellt fria utbyggnadsrätten vid områdeskoncession men även vid linjekoncession vara motiverat för att skydda allmänna intressen vid lednings dragande över kronojord eller ecklesiastisk mark, inom trafikled eller i närheten av flygfält.

2 § 4 mom. i dess gällande lydelse innehåller bl. a. ett stadgande därom att i koncession skall anges på vilket sätt och under vilka villkor anläggningen må utföras och nyttjas. I koncessionsbesluten brukar erinras om gällande säkerhetsbestämmelser och även ges särskilda säkerhetsföreskrifter. Koncessioner meddelade av Kungl. Maj:t upptager bl. a. som villkor att frågor om åtgärder till förekommande av induktionsstörningar

i svagströms- och lågspänningsledningar under vissa omständigheter skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. Även andra villkor än sådana, som är betingade av säkerhetskänslighet, kan emellertid vara påkallade ur allmän synpunkt. Härvid synes särskilt vara värt att uppmärksamma behovet av naturskydd vid framdragande av stora högspänningsförande kraftanläggningar. Då angivna förhållanden bör komma till uttryck i lagtexten, föreslår jag att hithörande bestämmelser får det innehållet, att i koncession skall föreskrivas de villkor som av säkerhetsskäl eller eljest ur allmän synpunkt finnes påkallade.

Redan meddelade tillstånd att utföra elektrisk starkströmsledning torde böra bestå under sin återstående giltighetstid. I princip bör sådant tillstånd ersättas med koncession enligt förslaget först efter utgången av nämnda tid. Däremot torde koncessionsmyndigheten på ansökan av ledningens innehavare böra meddela koncession enligt de nya bestämmelserna. Vidare bör framhållas att om detaljdistributör, som innehar tillstånd att inom visst område utföra lågspänningsledningar, önskar inom området draga fram en ortsledning, koncessionsmyndigheten lämpligen bör meddela linjekoncession å ledningen att gälla tills tiden för tillståndet utgår.

I fråga om koncessionstidens längd finner jag varken på grund av rationaliseringssynpunkter eller eljest erforderligt att föreslå någon ändring av gällande bestämmelse.

Enligt utredningen innebär dess förslag till bestämmelser om distributionsskyldighet ett fullföljande av principen om prövning av distributionsnätets planmässighet och om prisreglering. Jag kan i stort sett instämma med vad utredningen anfört till stöd för ändring av lagen i detta hänseende. Distributionspliktens innebörd torde dock böra något beröras.

Sådan skyldighet torde böra i regel följa med områdeskoncession. Distributionsplikt bör emellertid åligga endast den som yrkesmässigt tillhandahåller elektrisk kraft.

Innehavare av områdeskoncession, som yrkesmässigt distribuerar elkraft, bör i princip förse med elektricitet alla abonnenter inom området ävensom sådana där boende vilka skriftligen begär att få bli abonnenter. Distributionsskyldighetens omfattning får emellertid bestämmas med beaktande av att kostnaderna för en ifrågasatt elektrifiering håller sig inom ekonomiskt rimliga gränser. Om kostnaderna blir onormalt höga, kan skyldigheten att elektrifiera en avlägset belägen fastighet i sista hand bli beroende av om företaget får ekonomiskt stöd från det allmänna. Distributionsskyldigheten innebär vidare att koncessionshavaren skall tillhandahålla kraft för alla normala förbrukningsändamål — såsom för belysning och varmvattenberedning för hushållsändamål samt för drift av elspisar och hushållsmaskiner samt av mindre motorer för jordbruksdrift, hantverk och småindustri. Däremot torde återhållsamhet få iakttagas i fråga

om elektrisk rumsuppvärmning med hänsyn till våra begränsade vattenkrafttillgångar. Innebörden av begreppet normala förbrukningsändamål torde få bedömas olika för skilda förbrukarkategorier. I sista hand torde tillgången på producerad elkraft få bli avgörande för frågan om distributionsskyldighet. Det synes därför lämpligt att frågor om fullgörande av distributionsskyldighet överlåtes till koncessionsmyndighetens prövning.

Beträffande frågan om ett kommunalt elverk kan åläggas att leverera kraft utanför kommunens område har yppats delade meningar såväl inom utredningen som i remissyttrandena. För egen del vill jag hänvisa till vad jag nyss anfört vid behandlingen av områdeskoncession för kommunala företag samt framhålla att kommun icke torde kunna påtvingas skyldighet att leverera kraft utanför kommunens område. Emellertid torde frågor om kommunala elverks skyldighet att distribuera elektrisk kraft inom område av angränsande kommun kunna förväntas bli lösta genom överenskommelser mellan berörda kommuner. Där överenskommelse icke kan träffas, torde distributionsskyldigheten böra begränsas till kommunens eget område.

I enlighet med vad jag sålunda anfört förordar jag att innehavare av områdeskoncession som yrkesmässigt distribuerar elektrisk ström skall, om icke koncessionsmyndigheten finner särskilda skäl till undantag, inom området tillhandahålla ström åt envar abonnent.

För innehavare av linjekoncession skall distributionsskyldigheten inträda först efter beslut av koncessionsmyndigheten. Beslutet kan avse åläggande antingen att leverera eller att transitera kraft till detaljdistributör eller annan förbrukare vars verksamhet är av större betydelse för det allmänna. Enär anmärkningar icke framkommit mot engrosdistributionen av elkraft, torde kunna förutsättas att beslut om sådan skyldighet behöver tillgripas endast i sällsynta undantagsfall.

Enligt vad jag under hand låtit inhämta från kommerskollegium är numera alla tillstånd förbundna med villkor att innehavaren skall vara skyldig att iakttaga de allmänna bestämmelser i fråga om leverans av elektrisk kraft som kan bli i laga ordning meddelade. Nämnda villkor, som även återfinnes i 25 § i stadgan den 5 maj 1939 om elektriska starkströmsanläggningar, torde på sätt kollegium funnit få anses innefatta åliggande för vederbörande att ställa sig till efterrättelse en bestämmelse om distributionsskyldighet. Jag föreslår därför att bestämmelsen om distributionskyldighet får tillämpas även å innehavare av nu gällande tillstånd att utföra elektrisk starkströmsledning.

Jag kan helt ansluta mig till vad utredningen anfört därom att — innan koncessionsansökan bifalles — prövning skall ur tekniska, ekonomiska och organisatoriska synpunkter ske av sökandens lämplighet att utöva distributionsverksamhet. En sådan prövning är att betrakta som en konsekvens av bestämmelserna om distributionsskyldighet och bör därför

ifrågakomma endast beträffande den som yrkesmässigt ägnar sig åt dylik verksamhet.

Av principen att koncessionssökandens lämplighet skall prövas följer — såsom utredningen anmärkt — att koncessionen bör meddelas endast för viss person eller visst företag och icke såsom f. n. sker för sökanden eller hans rättsinnehavare. Om koncessionerad ledning överlåtes eller upplåtes med nyttjanderätt, får således den nye innehavaren icke utan tillstånd av koncessionsmyndigheten bruka ledningen.

Utredningen har föreslagit en särskild bestämmelse om att den som ålagts distributionsplikt skall vara skyldig att hålla sin anläggning i sådant skick att den fyller skäligen krav på driftsäkerhet och belastningsbarhet. Då det får anses vara en naturlig förutsättning för distributionspliktens fullgörande att anläggningen hålles i gott stånd, har jag icke ansett erforderligt att i förslaget upptaga en uttrycklig föreskrift härom.

Den i betänkandet föreslagna bestämmelsen om hävande av koncession helt eller delvis när synnerlig anledning därtill förekommer med hänsyn till kraftförsörjningens ändamålsenliga ordnande har i flertalet remissyttranden, som behandlat denna fråga, utsatts för stark kritik. Därvid har anförts att förslaget är ägnat att inge starka betänkligheter ur rättssäkerhetssynpunkt. Enligt min mening är en sådan bestämmelse icke nödvändig för att vinna ett ur det allmännas synpunkt tillfredsställande resultat. För att skapa garantier för en god eldistribution torde i förevarande avseende vara tillräckligt med en bestämmelse om hävande av koncession, när innehavaren i något avseende påtagligt misskött sig. Jag anser mig således icke kunna förorda utredningens förslag i denna del. Däremot vill jag i likhet med utredningen föreslå en bestämmelse om hävande av koncession, därest innehavaren i avsevärd mån åsidosätter i koncessionen föreskrivna villkor eller bestämmelse om distributionsskyldighet eller om han underlåter att begagna koncessionen. Hävandepåföljd i sistnämnda fall torde icke böra inträda med mindre underlåtenheten varat viss, icke alltför kort tid. Har koncessionerad ledning icke varit i bruk under sammanlagt tre år, torde dock föreligga tillräckliga skäl att häva koncessionen.

Bestämmelserna om hävande av koncession torde böra tillämpas även å den som erhållit tillstånd att utföra ledning enligt nu gällande eller äldre lag.

Med anledning av vad utredningen och kommerskollegium anført vill jag tillstyrka att koncessionsmyndigheten får befogenhet att ändra gränserna för distributionsområde, när så erfordras för en ändamålsenlig kraftförsörjning och det kan ske utan synnerligt men för koncessionshavaren. En sådan föreskrift, vilken torde vara nödvändig bl. a. med hänsyn till att väsentligt ändrade förhållanden kan uppkomma under koncessionstiden, synes kunna betraktas som ett allmänt koncessionsvill-

kor. Även utan uttrycklig bestämmelse härom torde vara uppenbart att en dylik åtgärd icke bör ske med mindre berörda distributionsföretag erhållit tillfälle att yttra sig i frågan.

5. Prisregleringen

Elkraftutredningen. Utredningen anför till en början att föreskriften om reglering av priset för strömmens tillhandahållande — vilken infördes i 2 § 1902 års lag genom en lagändring år 1938 — tillkom huvudsakligen för att hindra distributionsföretagen att missbruka sin monopolställning. Denna befarades nämligen bli starkare än förut till följd av den samtidigt med prisregleringen införda bestämmelsen att vid prövning av koncessionsansökan borde undersökas om den elektriska anläggningen är behövlig. Man ansåg emellertid att regleringen skulle inskränkas till rena prisfrågor och ej beröra övriga villkor för strömmens tillhandahållande. Vid bedömandet av en taxas skälighet skall emellertid — framhåller utredningen — tagas hänsyn till de förhållanden under vilka strömmen i det särskilda fallet levereras.

Utredningen erinrar om att den tidigare framlagt förslag till standardtariffer för detaljdistributionen. För det övervägande antalet abonnenter består en sådan tariff av dels fortlöpande avgifter, s. k. strömvavgifter, och dels engångsavgifter i samband med nyanslutning till distributionsnätet eller förstärkning av detta.

Strömvavgifterna, vilka uppenbarligen omfattas av prisregleringen, anser utredningen framdeles behöva regleras i allt mindre omfattning i och med att standardtarifferna vinner tillämpning. Enligt utredningen bör också de s. k. engångsavgifterna i den mån de ej redan erlagts vara föremål för prisreglering. Ehuru i betänkandet anges att prisregleringsnämnden upptagit och avgjort ett ärende, som uteslutande gällde sådan avgift, anmäler dock utredningen viss tvekan om engångsavgifterna skulle kunna bli föremål för prisreglering.

De inom detaljdistributionen förekommande avtalen om leverans av elektrisk kraft innehåller — enligt utredningen — vanligen många *villkor* som icke direkt gäller kraftpriset men som ändå är av den art att de verkar som taxepålägg. Som exempel på sådana villkor anger utredningen att leverantören förbehållit sig att uttaga särskilda till beloppet icke på förhand bestämda avgifter i samband med att abonnenten ökar sin energiuttagning även i takt med en fullt normal kontinuerlig belastningsutveckling. Ett annat villkor anges vara att leverantören icke skall behöva lämna ersättning för att han drager fram ledningar över abonnentens mark. Stundom har — framhåller utredningen — krav på att abonnenten skall ställa säkerhet, som godtages av leverantören, utnyttjats så att

underskrift krävs jämväl av vederbörande fastighetsägare när en hyresgäst tecknat abonnemang. Att draga en klar gräns mellan pris och övriga villkor anser utredningen vara praktiskt omöjligt. Helt naturligt måste priset emellertid ofta vara beroende av övriga villkor, liksom dessa stundom kan behöva rättas efter normerat pris. Utredningen föreslår nu att prisregleringen utsträcker till att avse alla avgifter och villkor som sammanhänger med leveransen och som är av betydelse för att tillgodose förbrukarens elkraftbehov.

Utredningen behandlar i detta sammanhang det speciella spörsmålet om prisregleringsnämnden skall avgöra även frågor angående inlösen av elektriska ledningar eller andra anläggningsdelar. Utredningen framhåller emellertid att sådana frågor bör liksom hittills avgöras icke av nämnden utan genom fria överläggningar mellan berörda distributionsföretag men att de likväl kan komma under nämndens bedömande i samband med reglering av kraftprisen, eftersom nämnden har att taga hänsyn till leverantörens självkostnader.

Utredningen framhåller vidare att prisregleringen i fortsättningen får uppfattas som endast en del av den allmänna kontroll rörande distributionsskyldighetens fullgörande och efterlevnaden av koncessionsvillkoren, som koncessionsmyndigheten — dvs. Kungl. Maj:t eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande den av utredningen föreslagna statens elnämnd — enligt förslaget skall handha. Eftersom distributionsplikten innefattar skyldighet att tillhandahålla elkraft på skäliga villkor och att hålla anläggningarna i fullgott skick, måste — anför utredningen — en skälighetsprövning av pris och övriga leveransvillkor kunna företagas av koncessionsmyndigheten som ett led i dess rationaliseringsarbete. Prisregleringsnämndens uppgifter föreslås därför skola överföras på koncessionsmyndigheten.

Enligt utredningen föranleder vidare en bestämmelse om distributionskyldighet att alla distributionsföretags taxor och övriga leveransvillkor i princip bör vara underkastade föreskrifter om prisreglering. Detta innebär således att — i motsats till vad f. n. gäller — regleringen skall omfatta även taxor och villkor som fastställts av statens vattenfallsverk eller av kommunal myndighet för leverans av ström inom kommunen. Det synes utredningen naturligt att prisregleringsfrågor rörande statliga kraftleveranser upptages av Kungl. Maj:t i egenskap av koncessionsmyndighet, hos vilken redan nu hithörande taxor granskas ur både formella och sakliga synpunkter. I övrigt skola taxor och andra villkor enligt utredningens ståndpunkt överprövas av elnämnden.

Till stöd för förslaget angående reglering av kommunala taxor anför utredningen bl. a. följande.

Sådana taxor kan f. n. överprövas endast efter besvär i administrativ ordning. Någon prövning sker därvid ej av det överklagade beslutets lämplighet och ändamålsenlighet. Prövningen kan endast avse om beslutet är

felaktigt (olagligt) på någon av de i lagen angivna besvärsgrunderna — dvs. att beslutet antingen icke har tillkommit i laga ordning, står i strid mot allmänna lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, eller också kränker klagandens enskilda rätt eller eljest vilar på orättvis grund. I de fall då kommunens prissättning har karaktären av indirekt beskattning kan följaktligen teoretiskt sett ett taxebeslut undanröjas efter besvär. Samma är förhållandet om taxorna t. ex. har bestämts så att de missgynnar speciella förbrukare såsom affärsföretag eller industrier eller abonnenter bosatta inom visst område. En kommunmedlem-abbonent har däremot i allmänhet ingen möjlighet att få taxan prövad med hänsyn till kommunen-leverantörens ekonomiska beräkningar. För det fall att abonnenten kan göra gällande att leverantörens taxor ger omotiverat stora överskott, blir visserligen taxsättningen att betrakta som indirekt beskattning. Men de fall, då detta på ett tidigt stadium kan påvisas, torde vara sällsynta. I sådana fall, som nu normalt blir föremål för prövning av prisregleringsnämnden, finns i allmänhet ingen möjlighet att besvärsvägen få ett kommunalt beslut undanröjt. Abonnenter hos en kommunal leverantör har därför en sämre ställning än andra abonnenter. Att undantaga kommunala taxor från prisreglering med hänsyn till risken för kompetenskonflikter synes icke heller vara befogat. Någon lämplighetsprövning sker nämligen icke hos besvärsmyndigheten och någon laglighetsprövning icke hos nämnden. För det fall att bestämmelser införes om prisreglering av kommunala taxor i här berörda fall skulle den administrativa besvärsmyndigheten ha möjlighet att infordra yttrande av nämnden eller avvakta dess beslut innan besvärsmyndigheten avgör ett överklagat taxebeslut.

Den skiljaktige ledamoten finner sig icke kunna biträda utredningens förslag att prisregleringsärendena skall överföras från den särskilda nämnden till koncessionsmyndigheten och att kommunala taxor vid strömleveranser inom kommunen skall underkastas prisreglering.

I förstnämnda avseende anför reservanten att det är olämpligt att låta ett utredande och samordnande administrativt organ samtidigt fungera som dömande myndighet. Då det hittills tillämpade systemet för prisregleringen fungerat tillfredsställande, bör enligt reservantens uppfattning prisregleringsnämnden bibehållas.

Vad angår de kommunala taxorna finner reservanten att dessa bör i nuvarande omfattning vara undantagna från prisregleringen. Härutinnan anför reservanten följande.

Införandet av distributionsskyldighet torde ej kunna anses som ett tillräckligt skäl att beröva kommunerna deras självbestämmanderätt i taxefrågor. Även om distributionsskyldighet införes för de kommunala företagen torde koncessionsmyndigheten med största förtroende kunna överlåta åt kommunen att själv fastställa strömpris inom sitt område. Några bärande skäl för att utsträcka prisregleringen till kommunala taxor i hit hörande fall har icke anförts. Dessa taxor bör därför också i fortsättningen vara undantagna från prisreglering.

Även i andra avseenden kan anföras starka betänkligheter mot ett så allvarligt intrång i kommunernas självbestämmanderätt som utredningens

förslag innebär. De kommunala taxorna fastställs ju i regel i samband med budgetbehandlingen och inverkar sålunda även på utdebiteringen av kommunalskatt. Om en grupp abonnenter skulle hos prisregleringsorganet överklaga en fastställd taxa, är det ej uteslutet och i varje fall teoretiskt möjligt, att detta statliga organ genom sitt beslut skulle kunna rycka undan grunden för kommunens hela budgetberäkning. En utsträckning av prisregleringen att gälla även kommunala taxor skulle vidare helt säkert medföra en avsevärd utökning av antalet prisregleringsärenden.

Remissyttrandena. Vad utredningen anfört om engångsavgifterna har föranlett yttrande endast av *statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström*. Nämnden anför att den på grund av gällande avfattning av bestämmelsen i 2 § 6 mom. 1902 års lag ansett sig oförhindrad och pliktig att till prövning upptaga dylika rätt ofta återkommande frågor, vilka synts nämnden uppenbarligen vara att hänföra till priset för tillhandahållande av elektrisk ström.

Utredningens förslag att prisregleringen skall omfatta — förutom priset — jämväl övriga villkor för strömmens tillhandahållande har icke mött någon gensaga utan tvärtom tillstyrkts i ett stort antal yttranden.

I yttrande av statens priskontrollnämnd framhålles att ärenden angående avgifter för elkraft såsom underkastade bestämmelser om allmänt prisstopp handlades av priskontrollnämnden under tiden den 31 oktober 1942—den 17 november 1952, då dessa avgifter undantogs från prisstoppet. I yttrandet anföres vidare.

Berörda ärenden omfattade bl. a. framställningar från abonnenter i prisregleringsärenden. Sådana ärenden kunde ofta, såsom varande gränsfall, behandlas antingen av priskontrollnämnden eller av prisregleringsnämnden. Flertalet av dessa ärenden var av sådan art, att de bedömdes icke kunna bli föremål för prövning av prisregleringsnämnden. Som exempel kan nämnas önskemål från abonnent att erhålla annan beräkningsgrund vid avgiftsdebiteringen, att för visst ändamål komma i åtnjutande av annan tariff än leverantören eljest tillhandahöll, att på grund av särskilda skäl erhålla nedsättning av utgående avgifter, att — i samband med taxerationalisering — få behålla förut tillämpad tariff m. m. Utredningens förslag att prisregleringsnämndens behörighet skall utsträckas att omfatta alla avgifter och villkor, som sammanhänger med leveransen, torde — om förslaget antages — täcka den brist i fråga om möjligheter till prövning, som uppstått med elkraftens undantagande från prisstopp.

RLF tillägger att anledning saknas att från prisreglering utesluta frågor angående inlösen av ledningar eller andra anläggningssdelar.

I fråga om prisregleringsärendenas framtida handläggning råder starkt delade meningar.

Utredningens förslag att handläggningen skall ske hos koncessionsmyndigheten — dvs. Kungl. Maj:t eller elnämnden — tillstyrkes av *länsstyrelserna i Örebro och Kopparbergs län, hushållningssällskapet i Västmanlands län, Gotlands handelskammare, Västernorrlands och Jämtlands*

läns handelskammare, Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare, drätselkammaren i Gävle, de elektriska länsföreningarna i Skaraborgs, Örebro, Västmanlands, Jämtlands och Västernorrlands län, RLF, Skellefteå stads kraftverk och svenska ångpanneföreningarnas centralorganisation.

Till reservantens uppfattning att prisregleringsärendena bör avgöras i nuvarande ordning ansluter sig *vattenfallsstyrelsen, kommerskollegium, statens priskontrollnämnd, statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström, svenska elverksföreningen och svenska vattenkraftföreningen*. Prisregleringsnämnden uttalar som stöd för sin ståndpunkt att det — med hänsyn till de åtgärder och bestämmelser som en central övervakande myndighet kan finna sig böra föreskriva — understundom torde kunna inträffa att leverantörer av elkraft liksom abonnenter anser sig stå i mer eller mindre starkt motsatsförhållande till en sådan myndighet.

Frågan om reglering av statliga taxor har berörts endast av kommerskollegium. Kollegium yttrar att enligt dess mening synes statens taxor liksom nu böra undantas från prisregleringen, eftersom de kan prövas i annan ordning.

Utredningens förslag att av kommunal myndighet fastställda taxor för leverans av ström inom kommunen skall omfattas av prisregleringen har föranlett yttranden av åtskilliga remissorgan.

Tillstyrkande yttranden har avgivits av *statens priskontrollnämnd, länsstyrelserna i Örebro och Kopparbergs län, hushållningssällskapet i Västmanlands län, Gotlands handelskammare, Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare, Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare, drätselkammaren i Gävle, de elektriska länsföreningarna i Skaraborgs, Örebro, Västmanlands, Jämtlands och Västernorrlands län, RLF, Skellefteå stads kraftverk och svenska ångpanneföreningarnas centralorganisation*.

Statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström ställer sig tveksam till förslaget. Enligt nämnden kan det ifrågasättas om icke de kommunala taxorna för strömleverans inom kommun bör vara undantagna från prisregleringen, såvitt ej är fråga om avgifter utöver eller i stället för de i kommunen allmänt gällande debiteringsgrunderna. Nämnden uttalar dock allt en gränsdragning i dessa hänseenden understundom måhända skulle bli svår.

Vattenfallsstyrelsen, svenska elverksföreningen och svenska vattenkraftföreningen framför den meningen att kommunala elverks generella tariffer skall vara undantagna från prisregleringen. Däremot anser de att av kommunen för specialfall använda tariffer bör kunna prisregleras.

I helt avstyrkande riktning uttalar sig *kommerskollegium, länsstyrelsen i Värmlands län, drätselkammaren i Malmö och svenska stadsförbundet*.

Kommerskollegium anför.

Vad angår de kommunala taxorna finns enligt kommunallagen möjlighet att få skäligheten prövad i den ordning, som gäller för besvär över kommunal myndighets beslut i allmänhet, såväl då prissättningen generellt anses så hög att den innebär en indirekt beskattning som ock då taxorna anses missgynna enskild förbrukare eller viss kategori av förbrukare (jfr RÅ 1941: 436). Kollegium anser att tillräckliga skäl icke föreligger att tillskapa ytterligare en besvärsväg för prövning av kommunalt företags taxor inom den egna kommunen.

Länsstyrelsen framhåller att förslaget om distributionsskyldighet knappast kan anses som tillräckligt skäl att beröva kommunerna deras självbestämmanderätt i taxefrågor.

Stadsförbundet yttrar.

Starka betänkligheter måste resas mot det intrång på den kommunala självbestämmanderätten, som ett genomförande av utredningens hithörande förslag skulle innebära. Detta intrång kan motiveras varken med några påtalade olägenheter av det nuvarande systemet eller något påstående att detta system för den enskilda förbrukaren medfört ogynnsamma resultat. Skulle så undantagsvis vara fallet, ger hittillsvarande praxis ingen anledning förmoda att icke den allmänna besvärsrätt, som står en kommunmedlem till buds, erbjuder tillfredsställande möjligheter till rättelse.

Kommerskollegium tar slutligen upp till behandling en speciell fråga. Kollegium erinrar sålunda om att enligt utredningens förslag prisregleringen endast utgör en integrerande del i den allmänna distributionsskyldigheten samt att, om sådan skyldighet ej åligger ett visst företag, detta ej heller är pliktigt att låta sina taxor regleras. Enligt kollegii uppfattning bör emellertid bestämmelsen om prisreglering vara tillämplig oberoende av distributionsskyldigheten. Därigenom undviks nämligen att formellt beslut om sådan skyldighet skall behöva meddelas i fall då kraftleverantören redan genom avtal är bunden men abonnenten är missnöjd med prissättningen.

Departementschefen. Såsom framgår av vad jag anfört under 2. om allmänna synpunkter syftar de av mig föreslagna ändringarna i 1902 års lag främst till att underlätta en rationalisering av eldistributionen på landsbygden och därmed att förbättra kraftförsörjningen för den där bosatta befolkningen. Emellertid torde bl. a. med den prövning av distributionsföretags allmänna lämplighet att bedriva sin verksamhet, som vid bifall till vad jag tidigare föreslagit framdeles kommer att äga rum, sådana företags redan nu starka monopolställning bli än mer framträdande. Vid sådant förhållande är naturligt att komplettera lagstiftningen med bestämmelser som stärker kraftförbrukarnas ställning gentemot företagen. I sådant syfte har tidigare föreslagits regler om skyldighet för distributörerna att leverera elektrisk kraft icke blott till anslutna abonnenter utan

även till dem som önskar erhålla kraft. Ett ytterligare komplement till koncessionsbestämmelserna utgör prisregleringen, vilken utövas av statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström.

Enligt gällande bestämmelser i 2 § 6 mom. 1902 års lag är regleringen begränsad till frågor om priset för strömmens tillhandahållande. I priset ingår främst de s. k. strömavgifterna, vilka vanligen består av en årlig abonnentavgift per mätpunkt, en årlig grundavgift per tariffenhet och en energavgift per kilowattimme. Vid sidan av dessa avgifter erlägger abonnenten s. k. engångsavgifter, till vilka hör anslutningsavgifter, kostnader för distributions- och servisledningar o. d. Den tveksamhet, som utredningen låtit komma till synes huruvida engångsavgifterna är inbegripna i priset för strömmens tillhandahållande och sålunda kan bli föremål för reglering genom nämnden, kan jag icke dela. Såsom prisregleringsnämnden i sitt remissyttrande anför synes dylika avgifter uppenbarligen vara att hänföra till priset för den elektriska strömmen. Enligt min mening bör nämligen med priset för strömmens tillhandahållande förstås alla till beloppet bestämda avgifter, som leverantören betingar sig av kraftmottagaren.

Enligt den för prisregleringsnämnden gällande instruktionen skall nämnden vid bedömning av skäligheten av priset å viss strömleverans taga hänsyn till de förhållanden under vilka strömmen i det särskilda fallet levereras. Föreskriften torde få anses innebära att nämnden skall bedöma prissättningen mot bakgrunden av de övriga villkor, som gäller för strömleveransen. I den mån sådana villkor kan i ett eller annat avseende verka betungande för abonnenten — en detaljförbrukare i förhållande till detaljdistributionsföretaget eller ett sådant företag i förhållande till en kraftgrossist — kan alltså priset tänkas bli nedsatt med hänsyn till villkoren. Däremot torde prisregleringsnämnden f. n. sakna möjlighet att jämka villkoren. Att draga en klar gräns mellan pris och övriga villkor är — såsom utredningen framhållit — praktiskt omöjligt. Lika med utredningen och remissinstanserna anser jag att prisregleringen bör omfatta även villkor, som i det särskilda fallet kan verka oskäligt betungande för abonnenten. Jag föreslår därför att bestämmelsen om prisreglering utformas så att koncessionshavaren skall vara skyldig att för åstadkommande av skälig prissättning underkasta sig reglering av pris och övriga villkor för strömmens tillhandahållande. Enär verkningarna av den föreslagna utvidgningen av prisregleringsnämndens verksamhet icke f. n. kan helt överblickas, synes angeläget framhålla att — vid bifall till förslaget — den nya bestämmelsen bör tillämpas med försiktighet.

Jag delar även utredningens uppfattning att frågor angående inlösen av elektriska ledningar eller andra anläggningsdelar icke skall omfattas av prisregleringen utan liksom hittills avgöras vid överläggningar mellan berörda intressenter.

Vad angår utredningens förslag att handläggningen av prisreglerings-

frågor skall överföras till koncessionsmyndigheten och att för samtliga arbetsuppgifter skulle inrättas ett nytt ämbetsverk, statens elnämnd, vill jag här endast erinra om att chefen för kommunikationsdepartementet i årets statsverksproposition (VI ht. p. 57) uttalat att ett nytt fristående organ icke bör tillskapas och att de centrala arbetsuppgifterna rörande elektriska frågor tills vidare kan handhas av de bestående organen. Vid sådant förhållande bör prisregleringsfrågor även i fortsättningen handhas av prisregleringsnämnden.

Statliga taxor och villkor bör liksom hittills vara undantagna från prisregleringsnämndens prövning.

Utredningens förslag att av kommunal myndighet beslutade taxor och villkor för leverans av ström inom kommunen skall omfattas av prisregleringen har föranlett delade meningar hos remissinstanserna. För egen del finner jag huvudsakligen i anslutning till vad kommerskollegium anfört att övervägande skäl talar för att bibehålla den nuvarande ordningen, enligt vilken taxor och villkor i hithörande fall är undandragna prisregleringsnämndens prövning. Jag anser mig alltså icke kunna biträda utredningens förslag i denna del.

Såsom kommerskollegium anfört bör föreskrifterna om prisreglering vara tillämpliga oberoende av om distributionsskyldighet åligger ett distributionsföretag. Med anledning härav har prisregleringsbestämmelserna i förslaget, liksom f. n. är fallet, upptagits i ett särskilt moment av 2 §.

Liksom bestämmelserna om distributionsskyldighet bör den nya föreskriften om reglering av pris och övriga villkor kunna tillämpas även å den som med stöd av äldre tillstånd utövar verksamhet för distribution av ström.

6. Lagtextens detaljutformning

Det av utredningen framlagda utkastet till lag om ändring i lagen den 27 juni 1902 (nr 71), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, har överarbetats inom justitiedepartementet med beaktande av de synpunkter jag förut anfört. Då jag nu övergår att lämna en redogörelse för de särskilda ändringar i lagen, vilka föranledes av mitt ställningstagande till huvudfrågorna, torde framställningen lämpligen böra anknyta till det inom departementet utarbetade förslaget.

I förslaget har 2 § uppdelats på nio moment mot nuvarande sju och 3 § fördelats på fem moment jämfört med f. n. tre. Ökningen av antalet moment har varit nödvändig för att icke rubba paragrafföljden i lagen.

2 §.

1 mom.

Bestämmelserna har erhållit en avfattning vilken — på sätt framgår av vad jag anfört under 4. om koncessionsskyldigheten — i huvudsak överensstämmer med utredningens förslag. Sålunda kräves i princip koncession å alla starkströmsledningar. Detta innebär att i fortsättningen koncession erfordras för vanliga jordkablar, även då dessa icke berör allmän trafikled, samt i regel för ledningar över egen eller annans frivilligt upplåtna mark. Av praktiska skäl har emellertid ansetts erforderligt med en viss begränsning i skyldigheten att söka koncession. Bestämmelsen i första stycket har därför utformats så att Kungl. Maj:t kan ge generella tillstånd att framdraga eller nyttja ledningar. Därvid har förutsatts att sådana tillstånd skall kunna ges även beträffande vissa andra ledningar än dem som enligt utredningens förslag undantagits från koncessionsplikten. Avsikten är att närmare bestämmelser angående omfattningen av generella tillstånd skall meddelas i stadgan om elektriska starkströmsanläggningar.

Enligt 2 § i dess nuvarande lydelse erfordras tillstånd för att utföra elektrisk starkströmsledning. Ordet utföra bör visserligen anses innefatta såväl att ledningen bygges som att den nyttjas, dvs. sättes under spänning, men för dock tanken närmast på byggandet eller framdragandet av ledningen. För att erhålla en språkligt klarare formulering har i förslaget valts uttrycket framdraga eller nyttja.

Å andra ledningar än dem, för vilka generella tillstånd kommer att meddelas, utfärdas efter ansökan koncession i form av antingen linjekoncession eller områdeskoncession. En bestämmelse härom har intagits i andra stycket.

Vid linjekoncession, som främst bör ifrågakomma för stam- och landslinjer samt bygdeledningar, synes ledningens sträckning icke böra bestämmas slutgiltigt, eftersom justeringar kan visa sig behövliga under byggnadsarbetet. Det har därför ansetts tillräckligt att i koncessionshandlingen anges ledningens huvudsakliga sträckning.

Huruvida linjekoncession eller områdeskoncession bör i det särskilda fallet meddelas för lågspänningsledningar och ortsledningar på landsbygden eller motsvarande lokala ledningar i stad eller annan tätort bör avgöras av koncessionsmyndigheten — dvs. Kungl. Maj:t eller den Kungl. Maj:t bemyndigar. I enlighet härmed har i lagtexten endast angivits att områdeskoncession avser ledningar inom visst område. Av texten torde — även utan uttrycklig föreskrift härom — få anses framgå att innehavaren har rätt att utan prövning i varje särskilt fall inom området framdraga och nyttja ledningar av det slag koncessionen gäller.

2 mom.

Reglerna om behovs- och planmässighetsprövning överensstämmer i sak med utredningens förslag och gällande rätt.

Enligt utredningens förslag skulle vid prövning av ansökan om områdeskoncession hänsyn tagas till områdets lämplighet såsom enhet för verksamhet avseende direkt distribution av elektrisk kraft till allmänheten. Då sådan koncession — såsom jag framhållit under 4. om linjekoncession och områdeskoncession — synes böra kunna meddelas även för annan än den som yrkesmässigt distribuerar kraft samt även i sådana fall prövning av områdets lämpliga gränser bör ske, har utredningens förslag undergått härav föranledd jämkning.

I andra stycket, som i sak motsvarar utredningens hithörande förslag, har använts uttrycket yrkesmässig distribution i stället för utredningens allmän distribution, vilket ansetts alltför obestämt.

3 mom.

Gällande bestämmelse om koncessionstid har i förslaget undergått allenast en redaktionell ändring i det att ordet tillstånd utbyts mot koncession.

Beträffande föreskriften i andra stycket hänvisar jag till vad jag anfört under 4. om linjekoncession och områdeskoncession.

4 mom.

Detta moment innehåller en väsentlig nyhet i förhållande till gällande rätt, nämligen distributionsskyldighet. Enligt förslaget skall bestämmelserna härom tillämpas av koncessionsmyndigheten, dvs. Kungl. Maj:t eller den Kungl. Maj:t bemyndigar. Enligt brev den 8 december 1950 har Kungl. Maj:t bemyndigat kommerskollegium att meddela vissa tillstånd beträffande elektriska starkströmsledningar. Det förutsattes att även framdeles en motsvarande uppdelning av ärendena skall ske.

På sätt framgår av vad jag anfört under 5. om prisregleringen har utredningen funnit att prisregleringsfrågor i fortsättningen borde handläggas av koncessionsmyndigheten och i anslutning härtill låtit inarbeta bestämmelserna om prisreglering i föreskriften om distributionsskyldighet. Jag har därvid hänvisat till den ståndpunkt beträffande den statliga handläggningen av elektriska frågor, som chefen för kommunikationsdepartementet med anledning av utredningens betänkande redovisat i årets statsverksproposition (VI ht. p. 57). Däri föreslås att prisregleringsfrågor även i fortsättningen skall handläggas av statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström. Med anledning härav har i lagen prisregleringsbestämmelserna upptagits såsom hittills i ett särskilt moment.

Utredningen har vidare förordat en särskild föreskrift därom att koncessionshavare, som har distributionsskyldighet, skall vara pliktig hålla

sin anläggning i sådant skick att den fyller skäligen krav på driftsäkerhet och belastningsbarhet. Då det måste anses utgöra en självklar förutsättning för uppfyllande av distributionsplikten att anläggningen hålles i gott stånd, har icke ansetts erforderligt med en särskild föreskrift härom.

5 mom.

Bestämmelserna i 5 mom., vilka icke återfinnes i utredningens förslag, har upptagits på föranledande av kommerskollegium. Jag hänvisar härutinnan till vad jag anfört i det föregående om hävande av koncession.

6 mom.

I enlighet med vad jag anfört under 4. om hävande av koncession har utredningens förslag bibehållits i sak utom vad angår sådant hävande när synnerlig anledning förekommer med hänsyn till kraftförsörjningens ändamålsenliga ordnande. Hävandet anses lämpligen böra ske i form av beslut om återkallelse helt eller delvis av den av myndigheten meddelade koncessionen. Även utan uttrycklig föreskrift härom torde klart framgå att beslut om återkallelse skall meddelas av den myndighet — Kungl. Maj:t eller kommerskollegium — som beviljat koncessionen.

7 mom.

Bestämmelserna om prisreglering har, såsom framhållits vid 4 mom., fortfarande upptagits i ett särskilt moment.

Bestämmelserna överensstämmer med utredningens förslag så tillvida som icke blott pris utan även övriga leveransvillkor ansetts böra kunna regleras. Däremot har — på sätt framgår av vad jag förut yttrat under 5. om prisregleringen — icke ansetts böra upptagas utredningens förslag att även statlig strömleverans och kommunalt elverks försäljning av ström inom kommunen skall omfattas av regleringen.

I övrigt har gällande bestämmelser endast undergått en mindre jämkning i anslutning till föreskriften i 4 mom. första stycket att den som önskar bli abonnent skall göra skriftlig framställning därom.

8 mom.

8 mom. motsvarar nuvarande 2 § 5 mom.

Utredningen har icke upptagit denna bestämmelse i sitt förslag.

I sitt yttrande har kommerskollegium påpekat att omläggningen av närdistributionsnät till områdeskoncessioner kommer att under en lång övergångstid påverka koncessionsmyndighetens arbete. Kollegium har vidare framhållit att det under en relativt lång tid blir nödvändigt att meddela linjekoncessioner för delar av dylika nät. Enär hittillsvarande erfarenhet visat att det ofta brådskar med utförandet av sådana anläggningsdelar, har kollegium ansett att den nuvarande befogenheten att meddela s. k. förhandstillstånd bör bibehållas.

Vad kollegium sålunda anfört är enligt min mening av sådan vikt att nuvarande bestämmelse torde böra kvarstå. Det har dock befunnits påkallat att förhandstillstånd i fortsättningen icke skall kunna meddelas för längre tid än tre år. Ändringen har tillkommit sedan kollegium upplyst att innehavare av förhandstillstånd ej sällan begagnar sådant tillstånd under en lång följd av år och därvid underlåter att medverka till att slutligt tillstånd meddelas.

9 mom.

Bestämmelsen motsvarar i sak utredningens förslag och gällande föreskrift i 2 § 7 mom.

3 §.

Bestämmelserna överensstämmer i väsentliga delar med utredningens förslag.

Utredningen har i sin specialmotivering till de föreslagna bestämmelserna uttalat att frågor om expropriation och linjekoncession icke, såsom f. n. sker, bör i fortsättningen handläggas gemensamt. I likhet med vad kommerskollegium i sitt yttrande anfört finner jag detta utredningens förslag mindre lämpligt med hänsyn till önskvärdheten av en snabb handläggning av dessa frågor. Jag förordar därför att hittillsvarande praxis bibehålles.

I 1 mom. har upptagits bestämmelser, som är gemensamma för ansökan om expropriation och linjekoncession. I bestämmelserna saknas den föreskrift, som nu återfinnes i 3 § 1 mom. angående förteckning å ägare och innehavare av sådan fastighet utom planlagt område, som — utan att ledningen skall framgå över fastigheten — är belägen på mindre avstånd än 20 meter från ledningen. Härvid torde emellertid böra beaktas dels att nuvarande föreskrifter i 2 § 1 mom. till skydd för berörda rättsägare avses skola upptagas i stadgan om elektriska starkströmsanläggningar dels att vederbörande rättsägars intressen tillgodoses med stöd av bestämmelsen i förslaget 3 § 3 mom. om inhämtande av yttranden över ansökningen. Med hänsyn härtill har nämnda föreskrift i nuvarande 3 § 1 mom. ansetts icke behövlig.

Bestämmelserna i 2—4 mom. överensstämmer i sak med utredningens förslag. Såsom utredningen framhållit synes bli erforderligt att ansökan om områdeskoncession kan beviljas utan att alla rättsägare hörts och oavsett att frågor om expropriation icke prövats, eftersom sådan ansökan avser även framtida, icke projekterade utbyggnader av närdistributionsnätet. Att vederbörandes rätt icke trädes för när kan vid behov prövas i efterhand. — Enligt 2 mom. skall den som önskar erhålla områdeskoncession vid sin ansökan foga karta över området, plan över områdets framtida försörjning med elektrisk ström samt uppgift om spänning och ström-

art. Å kartan skall utmärkas sökandens egna högspänningsledningar samt de andra högspänningsledningar ävensom transformatorer från vilka strömmen tillföres sökandens anläggning. Kartan skall även ange huvudsaklig sträckning av högspänningsledningar som erfordras enligt planen. — I 3 mom. har tillagts att jämväl länsstyrelse skall få tillfälle att yttra sig över koncessionsansökan. En sådan ordning motsvarar gällande praxis, då redan nu ansökningar om expropriation och koncession regelbundet remitteras till vederbörande länsstyrelse, som också avger yttrande. — Bestämmelserna i 4 mom. motsvarar i sak nuvarande 3 § 1 mom. tredje stycket.

Bestämmelsen i 5 mom. motsvarar nuvarande 3 § 3 mom. och föranledes av stadgandet i förslagets 2 § 8 mom.

Övergångsbestämmelserna

De nya reglerna föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1958. Tidpunkten för ikraftträdandet har valts med beaktande av att förslaget försätter att väsentliga ändringar vidtages i stadgan den 5 maj 1939 om elektriska starkströmsanläggningar.

Beträffande de särskilda bestämmelserna hänvisas till vad jag anfört under 4. om koncessionsväsendet.

I enlighet med vad nu anförts har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag angående ändrad lydelse av 2 och 3 §§ lagen den 27 juni 1902 (nr 71), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.*

Föredraganden hemställer, att lagrådets yttrande över lagförslaget, vilket är fogat som bilaga till detta protokoll, måtte för det i § 87 regeeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Chr. af Winklerfelt

FÖRSLAG

till

Lag

angående ändrad lydelse av 2 och 3 §§ lagen den 27 juni 1902 (nr 71),
 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar¹

Härigenom förordnas, att 2 och 3 §§ lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

2 §.

1 mom. Vill någon utföra elektrisk starkströmsledning med spänning överstigande tvåhundra femtio volt mellan två ledare eller, om jordledning användes, mellan en ledare och jord, söke tillstånd av Konungen eller den Konungen bemyndigad. Dock vare, med undantag varom i 3 mom. sägs, tillstånd icke erforderligt,

a) om ledningen till hela sin sträckning förlägges inom byggnad eller inhägnad gård;

b) om ledningen till hela sin sträckning förlägges under jordytan;

c) om ledningen utföres på egen mark samt antingen avståndet från ledningen, när densamma skall framdragas ovan jordytan, till böningshus eller annan vid gård uppförd byggnad eller tomtplats eller trädgård överstiger tjugu meter eller ägaren medgivit, att ledningen må framdragas på mindre avstånd än nu är sagt;

1 mom. Ej må någon utan tillstånd av Konungen eller den Konungen bemyndigad framdraga eller nyttja elektrisk starkströmsledning.

Tillstånd må avse ledning med en i huvudsak bestämd sträckning (linjekoncession) eller ledningar inom visst område (områdeskoncession).

¹ Senaste lydelse av 2 och 3 §§, se SFS 1938:458, 1941:958 och 1946:219.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

d) om ledningen under iakttagande av vad i c) sägs rörande avstånd till boningshus m. m. utföres på frivilligt upplåten mark såsom avgreningsledning till ledning, för vilken tillstånd enligt denna paragraf meddelats, samt den nya ledningen icke är avsedd för fast industriell anläggning eller för distribution av ström till fastigheter med olika ägare.

Skall inom område, för vilket ej finnes stadsplan eller byggnadsplan, ledning framdragas ovan jordytan på mindre avstånd än tjuugu meter från byggnad, som ovan nämnts, eller tomtplats eller trädgård, må, där ej anläggningen skall utföras inom inhägnat järnvägsområde, tillstånd till anläggningen icke mot bestridande av byggnadens, tomtplatsens eller trädgårdens ägare meddelas, utan så är, att annan sträckning, som utan synnerlig olägenhet för anläggaren kan användas, prövas medföra minst lika stort men som den föreslagna.

2 mom. Vill någon i anslutning till viss generator- eller transformatorstation eller inom visst område utföra elektrisk starkströmsledning med lägre spänning än i 1 mom. sägs och avser ledningen distribution av ström till fastigheter med olika ägare, söka tillstånd av Konungen eller den Konungen bemyndigar.

3 mom. Elektrisk starkströmsledning, för vars utförande tillstånd ej erfordras enligt 1 eller 2 mom., må likväl icke utan tillstånd av Konungen eller den Konungen bemyn-

(Gällande lydelse)

digar framdragas inom område för allmän väg, vattentrafikled eller järnväg eller, när fråga är om luftledning, på mindre avstånd än 2 500 meter från den i vederbörlig ordning bestämda mittpunkten av staten tillhörigt eller till allmänt bruk godkänt flygfält med en största utsträckning av 2 500 meter eller så att ledningens höjd över fältets nivå vid gränsen överstiger en femtiondel av avståndet i nämnda plan mellan ledningen och omkretsen av en cirkel med fältets mittpunkt såsom medelpunkt och med 1 500 meters radie. Har flygfältet större utsträckning än nyss sagts, må ledningen icke utan tillstånd av Konungen eller den Konungen bemyndigad framdragas på mindre avstånd än 4 000 meter från fältets mittpunkt eller så att ledningens höjd över fältets nivå vid gränsen överstiger en femtiondel av avståndet i nämnda plan mellan ledningen och omkretsen av en cirkel med fältets mittpunkt såsom medelpunkt och med 3 000 meters radie.

4 mom. Tillstånd, varom i 1—3 mom. sägs, meddelas för viss tid, ej överstigande fyrtio eller, om särskilda skäl därtill föranleda, sextio år. Vid prövning av ansökan om sådant tillstånd bör hänsyn jämväl tagas till huruvida behov av anläggningen förefinnes samt huruvida denna kan anses förenlig med en planmässig elektrifiering. Meddelas det sökta tillståndet, skall tillika föreskrivas, under förbehåll av enskild rätt, på vilket sätt och under vilka villkor anläggningen må utföras och nyttjas.

(Föreslagen lydelse)

2 mom. Koncession må ej meddelas med mindre anläggningen är behöflig och förenlig med en planmässig elektrifiering och, då fråga är om områdeskoncession för yrkesmässig distribution, området utgör en lämplig enhet för distribution av elektrisk ström.

Koncession å ledning för yrkesmässig distribution må meddelas endast den som befinnes lämplig att utöva sådan verksamhet.

3 mom. Koncession meddelas för viss tid, ej överstigande fyrtio eller, om särskilda skäl därtill föranleda, sextio år.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Vid meddelande av koncession skall, under förbehåll av allmän och enskild rätt, föreskrivas de villkor för ledningens framdragande eller nyttjande som av säkerhetsskäl eller eljest ur allmän synpunkt finnas påkallade.

Därest icke för särskilt fall annat medgives, vare tillstånd, som i 1 mom. avses, förfallet, om anläggningen icke tages i bruk inom tre år från den dag tillståndet meddelades.

4 mom. Innehavare av områdeskoncession som yrkesmässigt distribuerar elektrisk ström skall, om icke koncessionsmyndigheten finner särskilda skäl till undantag, inom det fastställda området tillhandahålla ström för normala förbrukningsändamål åt envar som erhållit anslutning till hans ledningsnät eller därom gör skriftlig framställning.

Innehavare av linjekoncession må av koncessionsmyndigheten förpliktas att leverera elektrisk ström eller att upplåta sin anläggning för överföring av ström i sådan omfattning att innehavare av områdeskoncession kan fullgöra sin i detta moment angivna skyldighet eller att förbrukare, vars verksamhet är av större betydelse för det allmänna, får ström i tillräcklig mängd.

5 mom. Föreliggande särskilda skäl att elektrisk starkströmsledning utföres redan innan erforderligt tillstånd meddelats, äger Konungen eller den Konungen därtill bemyndigade förklara hinder i sådant hänseende ej möta, och må därefter, när anläggningen är färdig att tagas i bruk, i avvaktan på att ingiven an-

(Gällande lydelse)

sökan om *tillstånd till anläggningen* varder slutligt prövad, *tillstånd till dess nyttjande tillsvidare* meddelas i den ordning Konungen föreskriver.

6 mom. Innehavare av elektrisk starkströmsanläggning, till vilken tillstånd meddelats av Konungen eller den Konungen därtill bemyndigat, skall vara skyldig att, på framställning av den som nyttjar elektrisk ström från anläggningen eller önskar komma i åtnjutande därav, för åstadkommande av skälig prissättning underkasta sig reglering av priset för strömmens tillhandahållande. Från dylik reglering äro undantagna *statens taxor ävensom pris, som av kommunal myndighet fastställts* för tillhandahållande av elektrisk ström inom kommunen.

Prisregleringen verkställs av en särskild nämnd, bestående av fem av Konungen för viss tid förordnade ledamöter. Vid förordnandet av ledamöter skall tillses, att såväl leverantörintressena som förbrukarintressena bliva representerade.

Framställning om prisreglering skall ingivas till kommerskollegium,

(Föreslagen lydelse)

5 mom. Gräns för område, som fastställts i områdeskoncession, må ändras om det erfordras för en ändamålsenlig kraftförsörjning och kan ske utan synnerligt men för koncessionsinnehavaren.

6 mom. Koncession må helt eller delvis återkallas om innehavaren i avsevärd mån åsidosätter föreskrift enligt 3 mom. eller bestämmelse i 4 mom. eller om han underlåter att under tre år i följd hava ledningen i bruk.

7 mom. Innehavare av elektrisk starkströmsledning, å vilken koncession meddelats, skall vara skyldig att, på framställning av den som nyttjar elektrisk ström från anläggningen eller skriftligen begärt att komma i åtnjutande därav, för åstadkommande av skälig prissättning underkasta sig reglering av pris och övriga villkor för strömmens tillhandahållande. Från dylik reglering äro undantagna *pris och övriga villkor, som fastställts av vattenfallsstyrelsen eller av kommunal myndighet* för tillhandahållande av elektrisk ström inom kommunen.

Prisregleringen verkställs av en särskild nämnd, bestående av fem av Konungen för viss tid förordnade ledamöter. Vid förordnandet av ledamöter skall tillses, att såväl leverantörintressena som förbrukarintressena bliva representerade.

Framställning om prisreglering skall ingivas till kommerskollegium,

(Gällande lydelse)

som, därest framställningen ej finnes uppenbart ogrundad, har att överlämna den till nämndens prövning. Framställning om ändring i eller upphävande av beslutad prisreglering prövas i enahanda ordning; sådan framställning må göras jämväl av anläggningens innehavare.

Över kommerskollegii eller nämndens beslut må klagan icke föras. Avtal, stridande mot nämndens beslut, vare utan verkan.

Kostnaderna för nämndens verksamhet bestridas av allmänna medel. Närmare föreskrifter angående nämndens verksamhet meddelas av Konungen.

7 mom. Var, som utan vederbörligt tillstånd eller i strid mot de vid meddelande av tillstånd givna föreskrifter nyttjar *anläggning, som i denna paragraf avses*, straffes med dagsböter, där ej förseelsen är belagd med straff enligt allmän strafflag.

(Föreslagen lydelse)

som, därest framställningen ej finnes uppenbart ogrundad, har att överlämna den till nämndens prövning. Framställning om ändring i eller upphävande av beslutad prisreglering prövas i enahanda ordning; sådan framställning må göras jämväl av anläggningens innehavare.

Över kommerskollegii eller nämndens beslut må klagan icke föras. Avtal, stridande mot nämndens beslut, vare utan verkan.

Kostnaderna för nämndens verksamhet bestridas av allmänna medel. Närmare föreskrifter angående nämndens verksamhet meddelas av Konungen.

8 mom. Föreligga särskilda skäl att elektrisk starkströmsledning *framdrages* redan innan *erforderlig koncession* meddelats, äger Konungen eller den Konungen därtill bemyndigade förklara hinder i sådant hänseende ej möta, och må därefter, när anläggningen är färdig att tagas i bruk, i avvaktan på att ingiven ansökan om *koncession* varden slutligt prövad, tillstånd till dess nyttjande *tillsvidare under tre år* meddelas i den ordning Konungen föreskriver.

9 mom. Var som utan *erforderlig koncession* eller sådant tillstånd som avses i *8 mom.* eller i strid mot de vid meddelande av *koncession* givna föreskrifter nyttjar *elektrisk starkströmsledning* straffes med dagsböter, där ej förseelsen är belagd med straff enligt allmän strafflag.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

1 mom. Ansökan om rätt att för elektrisk starkströmsanläggning påfordra avstående eller upplåtande av fastighet eller om *sådant tillstånd att utföra elektrisk ledning, som i 2 § 1 mom, avses*, skall vara åtföljd av fullständig beskrivning över det tillämnade företaget med kostnadsförslag, avfattning på karta av föreslagen lednings sträckning och av den jord, som för anläggningen erfordras, bestyrkta förteckningar på dels ägare och innehavare av de fastigheter, över vilka ledningen skall framdragas eller i vilkas mark den skall nedläggas eller som eljest äro för anläggningen behövliga, *dels ock, såvitt ledningen skall framgå ovan jordytan, ägare och innehavare av de fastigheter, som, utan att ledningen skall över dem framdragas, äro belägna på mindre avstånd än tjuugu meter från densamma, uppgift på de överenskommelser, som blivit träffade, eller de hinder, vilka däremot mött, med flera handlingar, som sökanden vill åberopa; dock att där fråga är om ledning, som skall framdragas inom område, för vilket finnes stadsplan eller byggnadsplan, förteckning, som nyss sagts, erfordras allenast såvitt angår fastigheter, över vilka ledningen skall framgå eller i vilkas mark den skall nedläggas.*

Finnes ej ansökan genast böra avslås, lämnas åt de kommuner eller municipalsamhällen, inom vilkas områden ledning skall framdragas eller anläggning eljest utföras, så ock åt *de ägare och innehavare av*

1 mom. Ansökan om rätt att för elektrisk starkströmsanläggning påfordra avstående eller upplåtande av fastighet eller om *linjekoncession* skall vara åtföljd av fullständig beskrivning över det tillämnade företaget med kostnadsförslag, avfattning på karta av föreslagen lednings sträckning och av den jord, som för anläggningen erfordras, bestyrkta förteckningar på ägare och innehavare av de fastigheter, över vilka ledningen skall framdragas eller i vilkas mark den skall nedläggas eller som eljest äro för anläggningen behövliga, *samt uppgift på de överenskommelser, som blivit träffade, eller de hinder, vilka däremot mött, med flera handlingar som sökanden vill åberopa.*

(Gällande lydelse)

fastigheter, som, enligt vad ovan nämnts, skola uppgivas, tillfälle att yttra sig över ansökningsen och infordras i övrigt de ytterligare upplysningar, som för ärendets bedömande må erfordras.

Vad ovan stadgats om skyldighet att förete karta över jord, som för elektrisk anläggning erfordras, samt vissa förteckningar och uppgifter, så ock därom att tillfälle att yttra sig över gjord ansökan skall lämnas vissa menigheter samt ägare och innehavare av fastigheter, gälle ej beträffande ansökan om tillstånd att utföra anläggning inom inhägnat järnvägsområde.

Avser ansökan allenast tillstånd att i befintlig sträckning bibehålla och nyttja starkströmsledning, vilken utförts med stöd av tidigare i vederbörlig ordning meddelat tillstånd, äge vad ovan stadgats om skyldighet att förete vissa förteckningar ej tillämpning.

2 mom. Ansökan om tillstånd, varom i 2 § 2 eller 3 mom. sägs, skall vara åtföljd av

a) karta, varå angivits antingen läget av den eller de generator- eller transformatorstationer, varifrån elektrisk ström skall tillföras ledningarna, eller visst område, inom vilket dessa avses skola framdragas,

b) uppgift om spänning och strömart,

c) uppgift om allmän väg, vattentrafikled eller järnväg, som kom-

(Föreslagen lydelse)

2 mom. Ansökan om områdeskoncession skall vara åtföljd av:

a) karta över området med angivande av sökanden tillhöriga ledningar med spänning överstigande 250 volt jämte matande ledningar och stationer inom området samt huvudsaklig sträckning av ledningar med samma spänning, vilka erfordras enligt den under b) angivna planen;

b) plan för områdets framtida försörjning med elektrisk ström; och

c) uppgift om spänning och strömart.

(Gällande lydelse)

mer att beröras av ledningarna, samt om det sätt, varpå ledningarna äro avsedda att där utföras.

Avser ansöknings framdragande av viss till sträckningen bestämd ledning inom område för dylik trafikled, skall å den ingivna kartan utmärkas det eller de ställen, där ledningen kommer att beröra trafikleden.

3 mom. Ansökan om förklarande, varom sägs i 2 § 5 mom., skall vara åtföljd av karta, varå anläggningen angivits, ävensom av de uppgifter i övrigt rörande anläggningen och dess ändamål, som må erfordras för prövning av sådan ansökan.

(Föreslagen lydelse)

3 mom. Finnes ej ansökan genast böra avslås, lämnas åt vederbörande länsstyrelse samt de kommuner eller municipalsamhällen, inom vilkas områden ledning skall framdragas eller anläggning eljest utföras, så ock åt ägare och innehavare av i 1 mom. angivna fastigheter samt åt annan som kan av den sökta åtgärden lida men tillfälle att yttra sig över ansöknings och infordras i övrigt de ytterligare upplysningar, som för ärendets bedömande må erfordras.

4 mom. Vad i 1 mom. stadgats om skyldighet att förete karta samt vissa förteckningar och uppgifter så ock vad i 3 mom. föreskrivits om inhämtande av yttrande gälle ej beträffande ansökan om koncession å ledning inom järnvägsområde.

5 mom. Ansökan om förklarande, varom sägs i 2 § 8 mom., skall vara åtföljd av karta, varå anläggningen angivits, ävensom av de uppgifter i övrigt rörande anläggningen och dess ändamål, som må erfordras för prövning av sådan ansökan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Äldre bestämmelser skola gälla i fråga om starkströmsledning, som tillkommit före den nya lagens ikraftträdande och för vilken enligt då gällande bestämmelser icke ford-rats tillstånd, så ock beträffande av-greningsledning till en enligt äldre författning utförd anläggning med spänning å högst 250 volt.

Bestämmelserna i 2 § 4, 6 och 7 mom. i deras nya lydelse skola i till-lämpliga delar gälla för den som före den 1 januari 1958 erhållit till-stånd att utföra elektrisk stark-strömsledning.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den
28 mars 1957.*

Närvarande:

justitieråden WALIN,
SJÖWALL,
HAGBERGH,
regeringsrådet KLACKENBERG.

Enligt lagrådet den 22 mars 1957 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 15 mars 1957, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 2 och 3 §§ lagen den 27 juni 1902 (nr 71), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn B. Olsén.

Lagrådet yttrade:

Det remitterade lagförslaget innehåller bl. a. den nyheten att meddelad koncession under vissa förutsättningar skall kunna återkallas av den myndighet som meddelat koncessionen. Då ledningen eller ledningsnätet i fråga kan representera ett stort ekonomiskt värde, kan tydligen en återkallelse medföra svår förlust för innehavaren. Koncessionshavarens skyldigheter äro icke heller klart bestämda i förslaget, varför han kan komma att vid risk av nämnda påföljd åläggas större förpliktelser än han räknat med. Den ekonomiska verkan av återkallelsen drabbar även dem som lämnat säkerhet mot inteckning i den elektriska anläggning varom fråga är. Lagrådet vill vidare framhålla, att reglerna om återkallelse, vilken enligt förslaget har karaktären av ett slags förverkande, synas förutsätta en domstolsmässig prövning av vad vederbörande låtit komma sig till last.

Med hänsyn till det anförda anser lagrådet ur rättssäkerhetssynpunkt påkallat, att möjlighet gives till en överprövning av återkallelsebeslut. En sådan ordning kan vinnas genom att prövningen i första instans får äga rum hos myndighet som Konungen bestämmer, förslagsvis kommerskollegium. Som det gäller att på grundval av förd bevisning och annan utredning fastställa, huruvida vissa i lagen angivna förutsättningar för återkallelse föreligga, bör enligt lagrådets mening besvär över första instansens beslut prövas av regeringsrätten. Under förutsättning att prövningsförfarandet ordnas i enlighet med vad nu sagts anser sig lagrådet icke böra framställa erinran mot det föreslagna återkallelseinstitutet.

I övrigt vill lagrådet framhålla följande.

2 §.

1 mom. Enligt vad som framgår av remissprotokollet är avsett, att Konungen skall göra vissa generella undantag från tillståndskravet. Detta torde böra uttryckligen framgå av lagtexten. I detta sammanhang vill lagrådet erinra, att den föreslagna lydelsen av 1 mom. påkallar en redaktionell följdändring av 4 §.

2 mom. Enligt rådande praxis läser koncession givas sökanden i ärendet eller hans rättsinnehavare. Förslaget synes däremot utgå från att koncession överhuvud ej skall kunna övergå till ny innehavare. Om en anläggning skall överlätas, måste fördenskull ny koncession sökas och därför stadgat förfarande iakttagas. Enligt lagrådets mening skulle man i detta hänseende vinna en mera ändamålsenlig ordning genom att i stället stadga förbud mot överlåtelse utan tillstånd av Konungen eller den Konungen bemyndigar. Om tillstånd ges, skulle i så fall den gamla koncessionen bestå. En ändring i denna riktning ger också koncessionshavaren och hans kreditgivare större trygghet, enär prövningen av fråga om tillstånd till överlåtelse ej skulle avse mer än den nye innehavarens lämplighet.

4 mom. Enligt det remitterade förslaget skall områdeskoncession medföra distributionsskyldighet inom området, om icke koncessionsmyndigheten finner särskilda skäl till undantag, medan beträffande linjekoncession stadgas allenast att skyldighet att leverera eller överföra ström skall åligga koncessionshavaren i den mån myndigheten förpliktar honom därtill. Lagrådet anser det böra angivas, att skyldighet för innehavare av linjekoncession att leverera eller överföra ström skall — i enlighet med vad som läser vara avsett — föreligga allenast om den är förenlig med det ändamål för vilket linjekoncessionen meddelats. Enligt vad elkraftutredningen framhållit bör skyldighet att leverera eller överföra ström icke åläggas exempelvis sådan koncessionshavare vars ledning kan utnyttjas blott för en industris eget behov.

Även frågor som avses i detta moment synas vara av den beskaffenhet att en överprövning av meddelat beslut bör kunna äga rum. Lagrådet förordar därför, att en bestämmelse intages enligt vilken sådana frågor prövas av den Konungen bemyndigar.

5 mom. I detta moment har upptagits stadgande, som åt koncessionsmyndigheten inrymmer befogenhet att ändra gränserna för områdeskoncession, när det erfordras för en ändamålsenlig kraftförsörjning och kan ske utan synnerligt men för koncessionsinnehavaren. Uttrycket synnerligt men har i annan lagstiftning använts för att utmärka ett mycket långtgående ingrepp. Den föreslagna lydelsen torde därför böra jämkas. Lagrådet förordar, att förevarande stadgande får innehålla att gränserna för områdeskoncession må genom beslut av den Konungen bemyndigar

ändras, om det erfordras för ändamålsenlig distribution och kan ske utan synnerlig olägenhet för koncessionshavaren.

6 mom. Lagrådet erinrar om vad som inledningsvis uttalats om prövningen av frågor om återkallelse och hemställer tillika, att stadgandet om återkallelse på grund av koncessionshavarens försummelse jämkas så att därav tydligare framgår att det skall vara fråga om väsentlig försummelse.

Slutstadgandet

Enligt andra stycket av slutstadgandet skall nya lagen ej gälla vissa anläggningar som tillkommit före lagens ikraftträdande och för vilka tillstånd då icke fordrats. Någon motsvarande bestämmelse har ej givits för det fall att en anläggning tillkommit efter tillstånd som givits enligt äldre lag. Likväl synes förslaget utgå från den regeln att nya lagen i princip ej är tillämplig beträffande den som före lagens ikraftträdande erhållit sådant tillstånd. Från denna princip göras emellertid ur koncessionshavarens synpunkt betydelsefulla undantag. Sålunda skola enligt tredje stycket i slutstadgandet de nya reglerna om distributions-, leverans- och överföringsskyldighet samt om återkallelse gälla jämväl i fråga om äldre tillstånd.

Betänkligheter kunna naturligen anföras mot att koncessionsmyndighet efteråt på väsentliga punkter ändrar koncessionsvillkoren till koncessionshavarens nackdel. Vid 1938 års ändring av lagen stadgades också, att då införda bestämmelser i 2 § 6 mom. icke skulle äga tillämpning å anläggning, till vilken tillstånd meddelats före lagens ikraftträdande, med mindre Konungen vid tillståndets meddelande föreskrivit skyldighet för anläggningens innehavare att iakttaga de allmänna bestämmelser i fråga om leverans av elektrisk kraft, vilka framdeles kunde bli i laga ordning fastställda.

Enligt lagrådets mening bör denna princip iakttagas jämväl i förevarande sammanhang. Det har uppgivits, att i gällande koncessioner intagits förbehåll som ge tillräckligt stöd för att ålägga vederbörande sådan distributions-, leverans- och överföringsskyldighet som förut nämnts. Det låter sig icke nu avgöra, hur långt förpliktelserna enligt dessa förbehåll sträcka sig, men inom ramen för dem torde de nya bestämmelserna i 2 § 4 mom. böra gälla. I fråga om återkallelse må erinras om vad lagrådet förut uttalat angående prövningen av sådana frågor.

Slutstadgandet torde från angivna utgångspunkter böra upptaga, *såsom andra stycke*, att nya lagen ej gäller, där tillstånd meddelats eller anläggning eljest i laga ordning utförts före lagens ikraftträdande, men att 2 § 6, 7 och 9 mom. nya lagen dock skola i tillämpliga delar gälla jämväl i fall som nu sagts, och *såsom tredje stycke*, att vad i 2 § 4 mom. är stadgat

skall äga tillämpning jämväl med avseende å tillstånd som meddelats enligt äldre lag, i den mån dylikt tillstånd innehåller skyldighet för innehavaren att underkasta sig sådan förpliktelse som i detta moment sägs.

Den i slutstadgandet upptagna speciella bestämmelsen om nya avgränsningsledningar kan med fördel meddelas i administrativ ordning i form av undantag från koncessionstvånget.

Ur protokollet:

Torsten Johansson

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden,
hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å
Stockholms slott den 29 mars 1957.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, HEDLUND, PERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, NÄSGÅRD, KLING, ELIASSON, HENRIKSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler, efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter, lagrådets den 28 mars 1957 avgivna yttrande över det till lagrådet den 15 mars 1957 remitterade förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 2 och 3 §§ lagen den 27 juni 1902 (nr 71), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.*

Efter redogörelse för lagrådets yttrande anför föredraganden följande.

Lagrådet har framhållit, att reglerna om återkallelse av meddelad koncession synes förutsätta en domstolsmässig prövning av vad vederbörande låtit komma sig till last och att möjlighet bör ges till en överprövning av återkallelsebeslut. I enlighet härmed har lagrådet förordat, att prövningen i första instans får äga rum hos myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer, förslagsvis kommerskollegium, samt att besvär över myndighetens beslut prövas av regeringsrätten. Även frågor om distributionskyldighet, varom stadgas i förslaget 2 § 4 mom., är enligt lagrådets mening av sådan beskaffenhet att en överprövning bör äga rum.

Lagrådets förslag att hithörande frågor skall kunna prövas i två instanser torde böra beaktas. I första hand bör prövningen ske hos myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer, dvs. f. n. hos kommerskollegium. Jag vill även ansluta mig till lagrådets uttalande att besvär över första instansens beslut om återkallelse av koncession bör prövas av regeringsrätten, eftersom det här gäller att på grundval av förd bevisning och annan utredning fastställa, huruvida vissa i lagen angivna förutsättningar för återkallelse föreligger. Vad angår frågor om distributionskyldighet, vilka ofta innefattar ett ekonomiskt bedömande, främst ur rationaliseringssynpunkt, talar övervägande skäl för att dessa i sista hand får prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Förslag till sådan ändring i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt, som påkallas för att överprövningen av återkallelsebeslut skall kunna förläggas till regeringsrätten, torde få anmälas senare.

Vad lagrådet under 2 § i övrigt anfört torde böra beaktas.

Beträffande slutstadgandet har lagrådet förordat, att det tredje stycket formuleras så, att vad i 2 § 4 mom. är stadgat skall äga tillämpning jämväl med avseende å tillstånd som meddelats enligt äldre lag, i den mån dylikt tillstånd innehåller skyldighet för innehavaren att underkasta sig sådan förpliktelse som i nämnda moment sägs. Såsom jag anfört i remissprotokollet är alla ledningstillstånd förbundna med villkor att innehavaren skall vara skyldig iakttaga de allmänna bestämmelser i fråga om leverans av elektrisk kraft, som kan bli i laga ordning meddelade. Jag har även framhållit att nämnda villkor, som återfinns i 25 § stadgan den 5 maj 1939 om elektriska starkströmsanläggningar, torde få anses innefatta åliggande för vederbörande att ställa sig till efterrättelse en bestämmelse om distributionsskyldighet. Eftersom den av lagrådet förordade formuleringen, som i praktiken torde leda till samma resultat som motsvarande stadgande i det remitterade förslaget, synes innebära en förbättring, anser jag mig böra biträda vad lagrådet förordat. Jämväl i övrigt torde slutstadgandet böra omredigeras i enlighet med lagrådets förslag.

Utöver nu angivna ändringar torde böra vidtagas vissa jämkningar av redaktionell natur.

Föredraganden hemställer, att det sålunda omarbetade lagförslaget måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen för antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ulla Larsson
